

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Diplomová práce

Harry Potter Joan K. Rowling, *The Secret of Platform 13* Evy Ibbotson a *Groosham Grange* a *Return to Groosham Grange: the Unholy Grail* Anthony Horowitz: srovnávací analýza obrazu jiného světa

Rowling's *Harry Potter*, Ibbotson's *The Secret of Platform 13* and Horowitz's *Groosham Grange* and *Return to Groosham Grange: the Unholy Grail*: a Comparative Analysis of the Other-World Theme

Vypracovala: Bc. Nagyová Helena
Studijní kombinace: ČJn – Ajn

Vedoucí práce: PhDr. Kamila Vránková, Ph.D.

České Budějovice 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 11. 7. 2018

.....
Helena Nagyová

Poděkování

Děkuji PhDr. Kamile Vránkové, Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat svým rodičům za jejich veškerou podporu v průběhu celého studia.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá literární komparací tří literárních děl. Konkrétně se jedná o sérii *Harry Potter* J. K. Rowling, *The Secret of Platform 13* (*Tajemství 13. nástupiště*) Evy Ibbotson a *Groosham Grange* a *Return to Groosham Grange: the Unholy Grail* (*Škola černé magie a Návrat do školy černé magie*) Anthony Horowitz. Cílem teoretické části je seznámit čtenáře s teorií fantasy, stejně jako s životy tří výše zmíněných autorů. V této části jsou také zahrnuty přechodové rituály (Genep) a tradice gotického románu.

Cílem praktické, interpretační, části je porovnání hlavních témat objevujících se u všech tří autorů, mezi která patří například: cesta do světa fantazie, obraz jiného světa, hrdina a jeho protipól. Ačkoli se některé motivy objevují napříč všemi výše zmíněnými příběhy, jedná se o osobitá díla, zaměřená na zcela odlišná poselství. J. K. Rowling se soustředí na morální poselství, Horowitz na grotesku a Ibbotson na humor.

Klíčová slova:

interpretace – srovnávací analýza – inspirace – fantasy – *Harry Potter* – *The Secret of Platform 13* – *Groosham Grange* – *The Unholy Grail*

Abstract

This diploma thesis deals with the comparison of three literary works, namely *Harry Potter* series by Joanne Kathleen Rowling, *The Secret of Platform 13* by Eva Ibbotson, *Groosham Grange* and *Return to Groosham Grange: The Unholy Grail* by Anthony Horowitz. The aim of the theoretical part is to outline the theory of fantasy and also the lives of the three above mentioned authors. The rites of passage and the Gothic tradition are also included in the first, theoretical, part.

The aim of the interpretation is to compare the following themes occurring in the discussed works: the journey to the world of fantasy, the picture of the other world and the hero and his opposite.

The summary attempts to prove that the discussed works have different messages. In particular, Rowling focuses on morality, Horowitz deals with farce and Ibbotson concentrates on humour.

Key words:

interpretation – comparative analysis – inspiration – fantasy *Harry Potter* – *The Secret of Platform 13* – *Groosham Grange* – *The Unholy Grail*

Obsah

ÚVOD	7
1 DEFINICE LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ	9
2 DEFINICE POJMU FANTASY	14
2.1 Vztah pohádky a fantasy	17
3 GOTICKÝ ROMÁN	20
4 PŘECHODOVÉ RITUÁLY V LITERATUŘE	24
5 ŽIVOT A DÍLA VYBRANÝCH AUTORŮ	28
5.1 J. K Rowling.....	28
5.2 Eva Ibbotson.....	34
5.3 Anthony Horowitz.....	39
5.4 Porovnání vybraných prvků v životě jednotlivých autorů	43
6 CHARAKTERISTIKA HLAVNÍCH POSTAV	47
6.1 Harry Potter.....	47
6.2 Ben (The Secret of Platform 13)	54
6.3 David (Groosham Grange).....	56
7 CESTA DO SVĚTA FANTAZIE	61
7.1 Výchozí zázemí hrdiny	61
7.2 Atmosféra cesty a způsob přepravy	64
7.3 Setkání.....	69
7.4 Motiv hranice a přechodu.....	74
8 OBRAZ JINÉHO SVĚTA	79
8.1 Základní charakteristika prostředí a postav.....	79
8.2 Motiv školy	82
8.3 Funkce nadpřirozena	84
8.4 Význam dobrodružství	86
9 HRDINA A JEHO PROTIPÓL	89
10 ZÁVĚR	92
11 CONCLUSION	95
12 POUŽITÉ ZDROJE	97

Úvod

Je tomu již dvacet let, kdy byl dětskými čtenáři objeven *Harry Potter*. Jeho neobvyklý svět si získal své příznivce mezi lidmi po celém světě, byl přeložen do mnoha jazyků a několik autorů se pokoušelo jeho příběh napodobit. Úspěch čarodějnického učně však nespočívá pouze v originalitě prvků a neotřelém využití tradičních motivů, ale především v houževnatosti, s níž se jeho autorka dokázala postavit nesnázím života a nepřestala věřit ve své schopnosti. Její dílo sice nepředstavuje první literární počín určený dětem, v němž se odráží zkušenosti a životní osud autorky, avšak nepochybně patří mezi nejpropracovanější z hlediska tématu školy čarodějů.

Vzájemná inspirace a podobnost literárních děl pro děti nabízí široký prostor pro analýzu postupů a motivů, které se v každém takovém díle do určité míry opakují. Jistá podobnost může být vysledována již v životních osudech autorů. Stěžejní životopisnou kapitolu tvoří příběh spisovatelky J. K. Rowling, autorky příběhů o Harry Potterovi, který je porovnáván s životními příběhy Evy Ibbotson a Anthony Horowitz. Cílem přiblížení jednotlivých životopisů je především nalezení shodných prvků, které se u jednotlivých autorů nacházely a které je mohly motivovat či inspirovat k vytvoření daných literárních děl. Součástí teoretické části práce je taktéž analýza vývoje fantasy literatury pro děti.

Hlavní částí diplomové práce bude srovnávací analýza čtyř románů, kterými jsou *Harry Potter* (1997 – 2007), *The Secret of Platform 13* (1994), *Groosham Grange* (1988) a *The Unholy Grail* (1990)¹. Tato část diplomové práce je zaměřena na detailnější analýzu konkrétních motivů. Pozornost bude věnována zejména prvkům vztahujícím se k tématům cesty do říše fantazie, obrazu jiného

¹ Díla vyšla v českém překladu:

Harry Potter a Kámen mudrců (2000), *Harry Potter a Tajemná komnata* (2000), *Harry Potter a Vězeň z Azkabanu* (2000), *Harry Potter a Ohnivý pohár* (2001), *Harry Potter a Fénixův řád* (2004), *Harry Potter a Princ dvojí krve* (2005), *Harry Potter a Relikvie smrti* (2008)
Tajemství 13. nástupiště (2003)
Tajemství Temného dvorce (2005), *Návrat do Temného dvorce* (2007)

světa a k postavě hrdiny a jeho protipólu. Cílem je nalézt určité shodné rysy, nacházející se ve všech zmíněných knihách, s důrazem na odlišné zpracování těchto motivů a na poselství, která z těchto motivů vycházejí. Ačkoliv každé z výše uvedených děl je inspirováno odlišnými životními zkušenostmi, jejich zpracování a výsledné příběhy jako celek nabízejí čtenářům možnost projít si spolu s hlavními hrdiny komplikovaným vývojem, v jehož závěru dosáhnou dozrání či prozření. Závěrečné shrnutí je věnováno porovnání všech tří děl a jejich vyznění právě s ohledem na vnitřní proměnu hrdiny.

Hlavním zdrojem srovnávací analýzy budou již zmíněná díla v anglickém originálu i v českém překladu. Z důvodu nedostatku bibliografických zdrojů bude pro představení autorů použito internetových odkazů, v nichž lze nalézt informace o jejich životech. Mezi důležité teoretické zdroje lze zařadit *Tisíc tváří hrdiny* od Josepha Cambella a *Přechodové rituály* od Arnolda van Gennepa, které poslouží jako výchozí materiály při analýze shodných a rozdílných prvků všech porovnávaných děl.

1 Definice literatury pro děti a mládež

Literatura pro děti a mládež, či dětská literatura, představuje oblast literatury, která je primárně určena mladým čtenářům ve věku od 3 do 15 let. Autor díla již při tvorbě přemýšlí nad způsobem uvažování dětského a dospívajícího čtenáře a zohledňuje jeho mentální i psychologickou úroveň. V dřívějších dobách se pracovalo s termíny „*dětské spisy (případně spisy pro mládež), dětské čtení, dětské písemnictví*.“²

Ačkoli je termín dětská literatura hojně používán, nabízí se otázka, co lze za dětskou literaturu opravdu považovat. Na stejnou otázku se ptají například Grenby a Immel: „*Do we mean texts designed especially for children, or read only by them, not those intended for adults, or a mixed-age audience, that were also used by children?*“³ Dle Hunta termín literatura pro děti a mládež odkazuje ke knihám, které „*were written by their authors deliberately for children*“, a zároveň se vyjadřuje k neintencionální tvorbě. Knihy „*were never specifically intended for children, have qualities which attract children to them*.“⁴

V jiné odborné literatuře se díla určená dětem a mládeži označují jako díla pro „*specifický komunikační okruh, mající své stabilní věkově vyhraněné publikum, typické žánry, specializované autory, ilustrátory, nakladatelství a časopisy, pevné vazby na filmovou a televizní produkci*.“⁵ V těchto dílech se používá ojedinělý jazyk a rozmanité výrazové prostředky, typické pro danou věkovou skupinu, které mohou odrážet nejen archetypální obrazy, ale také aktuální dění ve společnosti. V posledních letech, kdy dochází k prudkému

² ČEŇKOVÁ, J. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006. Str. 11. ISBN 80-7367-095-x.

³ GRENBY AND IMMEL. *The Cambridge Companion to Children's Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. Page 5. ISBN 9781139002738.

⁴ HUNT, P. *An Introduction to Children's Literature*. New York: Oxford University Press, 1994. Page 91. ISBN 0192892436.

⁵ PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007. Str. 275. ISBN 9788023992847.

rozvoji a rozšíření informačních a komunikačních technologií, potřebuje autor zaujmout čtenáře a udržet jejich pozornost až do konce příběhu, aniž by čtenář knihu zaměnil za jednodušší médium. Autor má na výběr z řady různých žánrů, může si vybrat vhodného ilustrátora a v některých případech také nakladatele. Počet nakladatelství, která vydají dětskou knihu, stále vzrůstá, avšak největším vydavatelstvím zůstává Albatros.

V oblasti literatury pro děti se rozlišují dva základní pojmy, které se vztahují k záměru, s nímž díla vznikají:⁶

- Intencionální tvorba zahrnuje díla původně určená dětem (s ohledem na jejich vývoj, potřeby a zájmy). Autor splývá se světem svých dětských hrdinů, rozumí jim po stránce mentální i citové, je výborným znalcem dětství. Intencionální tvorbu lze považovat za jádro literatury pro děti.
- Neintencionální tvorba, která je původně určena dospělým. Děti si v knížkách našly zalíbení a příběhy vzaly za své. Někteří autoři sami své knížky upravili a přizpůsobili je dětskému věku.

Ačkoliv intencionální tvorba dnes představuje základ literatury pro děti, v počátcích jejího vzniku převažovala tvorba neintencionální.

Grenby a Immel popisují tři odlišné typy vývoje literatury pro děti a mládež: „*First, there is the historical genesis of children's literature as a commercial product. Second, there is the idea that children's literature has naturally developed from a culture of adult-to-child storytelling. And third, the biographical accounts surrounding the conception of individual books*”⁷

⁶ PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jiloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007. Str. 275. ISBN 9788023992847.

⁷ GRENBLY AND IMMEL. *The Cambridge Companion to Children's Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. Page 3. ISBN 9781139002738.

Další typické rysy pro dětskou literaturu připomíná Sweetland (n.d.)⁸, který říká, že kniha by měla být jednoduchá, srozumitelná a jasná. Dále by hlavní postavy měly být děti či personifikovaná zvířata. Hrdina by také měl ztělesňovat dětský pohled na svět, aby pro čtenáře bylo jednodušší se identifikovat s hlavním hrdinou a orientovat se v ději. Sweetland dále oceňuje přátelství a společnost, na kterou se dá po celou dobu příběhu spolehnout. Mimoto vyzdvihuje také hranice mezi dobrem a zlem. Havlínová⁹ též zdůrazňuje hranice mezi dobrem a zlem, navíc hovoří o zlu, které by v literatuře pro děti mělo být poraženo. Dále dodává, že čím starší je čtenář, tím abstraktnější je zlo. Může být reprezentováno například nenávistí, omezeností, závistí, žárlivostí, zbabělostí, falešností, pomlouváním, atd. Na druhé straně dobro může být ztělesněno inteligencí, statečností, houževnatostí, upřímností, nesobečností, skromností, přátelstvím a hlavně schopností milovat.¹⁰

Vlastnosti popsané Havlínovou můžeme najít v sérii o Harry Potterovi. Draco Malfoy ihned při prvním kontaktu s Harrym dá najevo opovržení, až nenávist, vůči nekouzlicím lidem, čímž se Harrymu ihned znelíbí: „*I really don't think they should let the other sort in, do you? They're just not the same, they've never been brought up to know our ways.*“¹¹ Také Malfoyův vzhled, stejně jako vzhled jeho přátel, napovídal Harrymu, že se nejedná o dobré lidi: „*Both of them were thickset and looked extremely mean.*“¹² Je potřeba vzít v potaz také fakt, že čtenáři Harryho Pottera se sérií vyrůstali, a proto je také možné, že se jejich názor na jednotlivé postavy postupem času měnil. Typickým příkladem může být profesor Severus Snape, který se zpočátku zdál jako prototyp

⁸ Sweetland, R. (n.d.). What is Children's Literature? (online) [cit. 25.3.2018] Dostupné z: <http://www.homeofbob.com/literature/curriculum/characristcsChildLit.htm>

⁹ HAVLÍNOVÁ, M. 1987. *Knížka pro rodiče o knížkách pro děti*. 2., rozšířené vydání. Praha: Albatros. Str. 92.

¹⁰ HAVLÍNOVÁ, M. 1987. *Knížka pro rodiče o knížkách pro děti*. 2., rozšířené vydání. Praha: Albatros. Str. 93.

¹¹ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 61. ISBN 0747532745.

¹² ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 86. ISBN 0747532745.

záporného hrdiny: „*His eyes were black like Hagrid's, but they had none of Hagrid's warmth. They were cold and empty and made you think of dark tunnels.*“¹³ Starší čtenáři ale časem poznali, že na tuto postavu nesmíme pohlížet pouze negativně, i když pravý úkol jeho postavy byl skryt až do posledního dílu, kde bylo vše odhaleno ve Snapeových vzpomínkách: „*My word, Severus, that I shall never reveal the best of you?*“¹⁴

Dětská literatura, jak ji známe dnes, se dle Grenbyho a Immela začala formovat v polovině osmnáctého století právě ve Velké Británii. V této době byl na trhu nedostatek dětských knih, které proto nemohly naplnit očekávání rostoucího počtu obyvatel. Potřeba po literatuře pro děti se objevila právě tehdy, když „*the English population rose by about 20 per cent between 1720 and 1770. What these demographic and cultural shifts meant was a society increasingly full of, and concerned with, children, and willing to invest in them both emotionally and financially*“¹⁵

Dle profesora dětské literatury, Petera Hunta, se od roku 1950 začala formovat dětská literatura se stovkami odlišných titulů a od té doby se dále rozvíjela a značně rozšířila. Dále zmiňuje, že trvalo přibližně dvě století, 1720–1950, než si literatura pro děti a mládež upevnila svou pozici.¹⁶

Takzvaná „young adult“ literature, tedy literatura pro mládež, je Cartem vysvětlena takto: „*the term no longer embraces only twelve – to eighteen-year-olds – it must now also include nineteen – to twenty-five-year-olds*“¹⁷ Cart rozlišuje klasickou teenagerovskou literaturu, která je určena čtenářům od třinácti

¹³ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 109. ISBN 0747532745.

¹⁴ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Deathly Hallows*. Reinforced library ed. New York: A.A. Levine, 2007. Page 679. ISBN 0545029368.

¹⁵ GRENBY AND IMMEL. *The Cambridge Companion to Children's Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. Page 7. ISBN 9781139002738.

¹⁶ HUNT, P. *An Introduction to Children's Literature*. New York: Oxford University Press, 1994. Page 9. ISBN 0192892436.

¹⁷ CART, M. *Young Adult Literature: from Romance to Realism*. Chicago: American Library Association, 2011. Page 119. ISBN 0838910459.

do osmnácti let, ale také tak zvanou „young adult“ literaturu, cílící na čtenáře ve věku od osmnácti do dvaceti pěti let. Tento nový typ čtenářů se objevuje ve dvacátém století, tato skupina „*construct and perform their cultural identities through predominantly non-literary forms including fashion, popular music, television, clubbing, the Internet, and mobile phones*“¹⁸

Ačkoli čtení není v současnosti nejpoblárnější volnočasová aktivita, „*there are writers and readers for whom Young Adult (YA) fiction plays a significant role, and adolescents who value reading for its ability to entertain and/or empower*“¹⁹

¹⁸ REYNOLDS, K. and BUTLER C. *Modern Children's Literature: an Introduction*. Second edition. New York, NY: Palgrave Macmillan, 2014. Page 68. ISBN 978-1137357458.

¹⁹ REYNOLDS, K. and BUTLER C. *Modern Children's Literature: an Introduction*. Second edition. New York, NY: Palgrave Macmillan, 2014. Page 68. ISBN 978-1137357458.

2 Definice pojmu fantasy

Touha po zkušenosti jiného světa pramení z hluboké lidské potřeby intenzivního citového prožitku.

„V lidském srdci zřejmě dřímá žízeň po něčem záhadném a magickém, po pocitu, že za kopcem, na druhé straně oceánu, pod zemí nebo na obloze existují kraje naprosto odlišné od těch našich, obývané tvory, kteří nás předčí svými schopnostmi – a snad i ctnostmi. Můžeme tyto kraje nazývat ztraceným královstvím nebo říší víl, můžeme je pokládat za reálné nebo vymyšlené – v každém případě zůstávají hájemstvím touhy srdce.“²⁰

Podle Anne Souriauové (1994), fantastično etymologicky vychází z termínu fantazie (phantasia), což znamená zjevení či sen. Pomocí fantazie může umělec vyjádřit své představy způsobem, který se může zdát velmi reálný. Fantastično stojí v opozici k banalitě všedního dne a reálného světa, a proto nám umožňuje pronikat do jiných světů. Konkrétně Souriauová fantastično definuje takto: *„Fantastično je tedy především zobrazením nadpřirozena logicky včleněného do přirozeného rámce.“²¹* Souriauová zde vychází z Tzvetana Todorova, francouzského literárního vědce bulharského původu.

Todorov považuje za hlavní podmínku příslušnosti k fantastickému žánru *„váhání zakoušené člověkem, který zná pouze přírodní zákonitosti a který se ocitá tvář v tvář zdánlivě nadpřirozené události. Je-li přítomna nejistota a pochybnost, realita se stává dvojnásobnou. Motiv fantastična trvá po dobu této nejistoty a spočívá v pochybách o povaze jevu. Jakmile zvolíme jednu ze dvou odpovědí, opouštíme prostor fantastického a vstupujeme do vedlejších kategorií –*

²⁰ PRATCHETT, T, PRINGLE, David, ed. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*; hlavní předmluva Terry Pratchett; hlavní editor David Pringle. Praha: Albatros, 2003. Str. 16. ISBN 80-00-01126-3.

²¹ SOURIAU, A. *Fantastický/fantastično*. In: SOURIAU, Étienne. *Encyklopedie estetiky*. Praha: Victoria Publishing, 1994. Str. 264.

*tajemného, znepokojivě neznámého nebo zázračného.*²² Todorov tedy stanovil příslušnost k žánru fantasy na základě rozhodnutí učiněných v průběhu četby, ne na základě vlastností textu.

Zařazení díla do fantastické literatury je podle Todorova²³ podmíněno třemi specifickými podmínkami. Za prvé musí text přimět čtenáře k tomu, aby svět literárních postav považoval za reálný. Za druhé musí čtenář váhat mezi přirozeným a nadpřirozeným vysvětlením popisovaných jevů a událostí. A za třetí musí výše zmíněné váhání pociťovat i sám literární hrdina. Z toho vyplývá, že nadpřirozené a reálné prvky mohou být propojeny natolik pevně, že pro čtenáře může být interpretace události velmi obtížná. *Estetický slovník* podává poněkud stručnější definici pojmu. Fantastiku definuje jako „(...) *druh uměleckého vyjádření skutečnosti, v němž jsou realita a irealita, racionálnost a iracionálnost spojeny vzrušujícím způsobem.*“²⁴

Fantasy literatura vychází z mýtického základu, obvykle z látky řecko-římské antiky či biblických textů. „*Podstata mýtu jako takového tkví především ve skutečnosti, že pro příslušníka dotyčného etnika je mýtus naprosto samozřejmým a reálným.*“²⁵

„*Mýty patří k základním kulturotvorným textům všech civilizací. V předpisemné podobě představují mýty knihy věroučné i historické, v předfilozofickém období odpovídají na základní otázky člověka. Mýtus tedy zprostředkovává univerzální výklad světa a jeho fungování a vytváří modely chování. V průběhu doby některé prvky mytologického příběhu ztrácejí*

²² LUKAVEC, J., TODOROV, T.: Úvod do fantastické literatury (online). 2011 [cit. 2017-08-04]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/28495/todorov-tzvetan-uvod-do-fantasticke-literatury>

²³ TODOROV, T. *Úvod do fantastické literatury*. Praha: Karolinum, 2010. Limes (Karolinum). ISBN 978-80-246-1676-6.

²⁴ ANDSTETTER, G. *Fantastika*. In: HENCKMANN, Wolfhart a Konrad LOTTER. *Estetický slovník*. Praha: Svoboda, 1995. Členská knihnice (Svoboda). Str. 69. ISBN 8020504788.

²⁵ KAŠPAR, O. *Děti Opeřeného hada: mýty, legendy a pohádky mexických Indiánů*. Přeložil Oldřich KAŠPAR. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. Mythologie. Str. 146. ISBN 80-7106-179-4.

na důležitosti, kulturní změny způsobí změny ve výkladu světa. To vede k přeznačení mytického příběhu a jeho jinému výkladu. Ve vyspělých civilizacích ztratil mýtus svůj historický aspekt, naopak byl posílen jeho význam sakrální.“²⁶

Z některých aspektů mýtu vychází také dětská literatura, která opakuje mytické příběhy s obměnou hrdinů. Nejedná se už o hrdiny z mýtů, ale naopak o hrdiny současné, často dětské. Právě proto se tento typ literatury stává blízký dětskému čtenáři. *„Základem mýtu, jak už naznačuje sám pojem, je narace, příběh, předávaný při různých příležitostech – rituální obřady v průběhu sakrálního roku, kdy se opakují základní kosmogonické či antropogonické příběhy; části mýtu vyprávěné při společenských událostech a na slavnostech.*“²⁷

Mýtus jako takový vybízí k interpretaci a plní roli symbolů archetypických obrazů. *„Adaptace mýtu má v současné době dvojí smysl. Jednak seznamuje dětského nebo dospělého čtenáře se základními kulturotvornými mýty naší civilizace, která je vybudována na řecko – hebrejském základě, jednak přináší pohled do mytologií buď zcela jiných, neevropských kultur, které se na naší civilizaci nepodílely, nebo se vrací k „původním“ evropským mýtům, které v současné kultuře mají národní nebo lokální charakter.*“²⁸

Je důležité si uvědomit, že interpretace je důležitá jak pro čtenáře, tak pro hlavní hrdiny, kteří musí správně vyhodnotit situaci. Například Harry Potter vnímá Snapea jako zápornou postavu, a to právě kvůli špatné interpretaci, která hlavnímu hrdinovi způsobí spoustu problémů. Pro dětské čtenáře je tato dvojí možnost interpretace velice důležitá, jelikož jim může sloužit jako pomyslné vodítko ve světě dospělých, který se jim jeví jako zmatený.

²⁶ ČEŇKOVÁ, J. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006. Str. 88. ISBN 80-7367-095-x.

²⁷ ČEŇKOVÁ, J. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006. Str. 88. ISBN 80-7367-095-x.

²⁸ ČEŇKOVÁ, J. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006. Str. 89. ISBN 80-7367-095-x

Otázkou zůstává, proč je fantasy žánr oblíbený převážně u dětských a mladistvých čtenářů. Můžeme se pouze domnívat, proč tento žánr patří k jednomu z nejžádanějších. Je možné, že je to způsobeno originálními příběhy, které čtenáři pomáhají rozvíjet fantazii a poskytují mu únik od všedního světa a každodenního stereotypu. Častý je též motiv sirotka, který se v odlišných proměnách objevuje v příbězích o Harrym, Benovi i Davidovi. Harry nikdy nepoznal rodiče, jelikož za něj položili život, když byl ještě miminko. Ben byl svým biologickým rodičům ukraden a musel sloužit u cizích lidí. David sice vyrůstá v úplné rodině, která ale neplní svou funkci, protože zde rodiče vůbec nezastávají své role. Ve výsledku lze Davida chápat také jako sirotka. Tento motiv symbolizuje odpoutání dítěte od rodičů jako jediného vzoru. Hlavní hrdina má tedy možnost nalezení své vlastní cesty, což na něj má pozitivní vliv, jelikož není ovlivňován minulostí a rodinou. Zároveň zde můžeme vidět náznak naděje, jelikož vzniká něco nového – nové dobrodružství, nový život či nový příběh.

2.1 Vztah pohádky a fantasy

Spojení žánru pohádky a fantasy v sobě obsahuje několik styčných prvků. Jak již bylo zmíněno, počátek žánru fantasy je datován na konec devatenáctého století, kdy se rozvíjela literární fantastika a mezi autory byl pěstován rozvoj novoromantických mytických a pohádkových motivů nejrůznější provenience. V období *„sbírání národních pohádek, které sehrály významnou úlohu zvláště v romantismu, a v českých zemích také v období národního obrození, byla již pohádka na úkor fantasy zdánlivě definitivně odsunuta do dětských ložnic“*²⁹. Fantasy odrážela archetypální motivy, které odrážely konflikty i skryté tužby dospělých čtenářů, a používaly takové literární prvky, které byly pro dětského čtenáře považovány za nevhodné.

²⁹ NOVÁKOVÁ, L. Několik poznámek o pohádce a fantasy. In: *Současnost literatury pro děti a mládež*: Liberec. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 1996. Str. 13. ISBN 978-80-7372-309-5.

Společné prvky fantasy a pohádky lze shrnout do následujících bodů.³⁰

- Pohádku a fantasy spojuje důraz na děj, na jeho dynamiku, na vyprávění, zábavnost, fantazii a úžas nad zázračným, nevšedním a nečekaným. Za dědictví lidové pohádky může být považován sklon některých fantasy příběhů, zvláště se zaměřením na heroický příběh typický pro tolkienovskou či vyšší fantasy, k jasnému rozlišení dobra a zla, v případě umělecky méně zdařilých děl pak až sklon k tzv. černobílosti, k schematismu. To však mimo jiné také naznačuje, že ve fantasy, stejně jako v pohádce (či rytířské epice evropského středověku), nepředstavuje originalita námětu stěžejní prvek, a přejímání a putování motivů je přípustné a běžné.
- Pohádce a fantasy je společná rovněž schopnost předat hlubší poselství. Lidová pohádka se však v tomto ohledu vyjadřuje implicitně, má blízko k podobenství (na rozdíl od pohádky umělé). Tato implicitnost souvisí pravděpodobně se skutečností, že lidová pohádka zobrazuje odraz světa, v němž byly životní řád a hodnoty jasně dané. Oproti tomu fantasy odráží stav moderní společnosti. Moderní svět představuje oblast, v níž je jakýkoli řád neustále zpochybňován. Realizace této reflexe je pak v různých literárních dílech žánru fantasy odlišná.

Oba žánry v sobě skrývají určité archetypální prvky, které oslovují spíše nevědomí daného čtenáře. Ten se s hlavním hrdinou ztotožňuje na základě identifikace s některými jeho vlastnostmi, které nemusí být vždy pozitivní, avšak čtenáři blízké. V příběhu se vyskytuje určitý konflikt, který nabádá hlavního hrdinu k vyřešení. Moderní pohádka a fantasy již nenabízí jasný a předpokládaný konec, spíše čtenáře vede k interakci s hlavním hrdinou a k zamyšlení nad možnými variantami vyústění příběhu. Důležitý je prvek neobvyklosti a magického působení, který, zejména ve fantasy žánru, umožňuje čtenáři prožít

³⁰ NOVÁKOVÁ, L. Několik poznámek o pohádce a fantasy. In: *Současnost literatury pro děti a mládež*: Liberec. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 1996. Str. 17. ISBN 978-80-7372-309-5.

dobrodružství, která jsou pro něho v běžném životě nedosažitelná. Vzájemný vliv obou žánrů však způsobuje, že je možno některá díla označit za fantasy pohádku, v níž jsou hranice mezi oběma žánry setřeny.

Společný prvek pohádky a fantasy spočívá také ve „*schopnosti odpoutat čtenáře od skutečnosti, vyličení určitých aspektů jako podivných a cizích, čímž vede čtenáře k zamyšlení nad tím, co je nesmyslné a vadné.*“³¹ V příbězích se objevuje logika odlišná od běžného každodenního chápání světa a jeho zákonitostí, avšak zároveň nabízejí dostatek reálných podkladů vedoucích k názoru, že za jistých okolností by se příběh skutečně mohl stát. Pohádky z jiných koutů světa mohou mít fantaskní nádech již z důvodu naprosto odlišného prostředí, v němž se odehrávají, zatímco fantasy literatura se může odehrávat ve známém prostředí čtenáře, avšak okolnosti či předměty, které hrdina používá, mohou příběhu dodávat onen prvek nadpřirozena.

³¹ HELD, J. *V říši obrazotvornosti: děti a fantastická literatura*. Přeložil Otomar RADINA. Praha: Albatros, 1985. Str. 123.

3 Gotický román

Gotický román (angl. gothic novel), je v odborné literatuře také známý pod názvem hrůzostrašný román nebo román hrůzy. Rozšířil se zejména „v anglickém románovém prostředí, je znám však i v německé literatuře, kde ho lze nalézt pod názvem *Shauerroman* a ve francouzském prostředí jako *le roman noir*.“³² Slovo gotický je odvozeno také od architektonického stylu, který byl pro příběhy tohoto literárního odvětví romantismu typický.

Dle mnohých autorů tvoří touha po strachu přirozenou součást lidské povahy. „*The desire to be afraid is as its own to the human nature as the need to laugh*.“³³ V lidové orální tvorbě existují rozličná strašidelná vyprávění, kterými si lidé zpestřovali dlouhé zimní večery a které stály u zrodu samostatného žánru gotického románu. Ten obsahuje prvky vyprávění, jež mají v ideálním případě v posluchačích vzbuzovat napětí až obavu z neznámého a hrůzného, a tak uspokojovat touhu po tajemství a záhadách.

Podobnou teorii o důvodech vedoucích ke vzniku tohoto žánru, podporovanou zejména psychoanalytickou kritikou, zmiňuje také Maggie Kilgour ve studii *The Rise of the Gothic Novel* (1995). Tato publikace tvrdí, že gotika zobrazuje určité projevení potlačovaného podvědomí, které se uvolnilo z vězení vědomého uvažování. Dále pak uvádí, že samotný vznik gotického románu právě ve druhé polovině 18. století je také chápán jako signál znovuzrození touhy po tajemném a transcendentním, protože v racionalistické literatuře osvícenecké doby byla jakákoliv známka nadpřirozeného potlačována. V souvislosti s tímto tvrzením může být gotika chápána také ve smyslu „*rebellion against*

³² MOCNÁ, D. a PETERKA J.. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. Str. 219. ISBN 80-7185-669-x.

³³ HENNESSY, B. *The Gothic Novel*. Harlow: Longman for the British Council, 1978. Page 7. ISBN 0-582-012597.

*a constraining neoclassical aesthetical ideal of order and unity, in order to recover a suppressed primitive and barbaric imaginative freedom.*³⁴

Nelze se však pohybovat jen v mezích estetických a teoretických. Gotika má své místo také v ryze společenském vývoji. Společenské uspořádání, jež v této době procházelo změnami, se rovněž projevilo v některých rysech, které jsou pro gotiku charakteristické. Vášnivý zájem autorů o minulost, zejména o období středověku, může být chápán i jako určitý způsob vymezování se vůči nově nastolovanému uspořádání společnosti, ve kterém se do popředí dostává individualistický jedinec, jdoucí sobecky za svým cílem. Minulost, a zejména středověk, proti tomu představuje organický svět fungující podle daného řádu a jistoty vztahů.³⁵

Za zakladatele „gotického“, neboli „hrůzostrašného“, románu v Anglii je považován především Horace Wapole se svým dílem *Otrantský zámek* (1764), který byl ve svém druhém vydání pojmenován také „gotický příběh“. V Anglii 18. století si někteří zámožní lidé, ovlivnění gotickým stylem, představovali svá sídla po vzoru gotických staveb a snažili se tak vyvolat atmosféru hlubokého středověku. Takové sídlo si vybuďoval i sám výše zmíněný autor, a jeho interiér ho inspiroval k napsání slavného románu. Gotický román vystupuje v protikladu k osvícenství, které se přiklánělo k ideálům racionality, logiky a popírání baroka. Autoři „gotických“ románů se příliš nezabývají racionalitou, ve svých příbězích se zaměřují na vyobrazení lidových pověr a záhad.

Pokračovateli Walpola se stala Clara Reeve s dílem *Starý anglický baron* (1777) či William Beckford s románem *Vathek* (1786). Po nich se dokázala prosadit také spisovatelka Ann Radcliffe a její *Sicilský román* (1790), *Záhady Udolfa* (1794) a další díla. Ve své době však byla Radcliffe, podobně jako ostatní

³⁴ KILGOUR, M. *The Rise of the Gothic Novel*. New York: Routledge, 1995. Page 3. ISBN 0-415-08182-3.

³⁵ KILGOUR, M. *The Rise of the Gothic Novel*. New York: Routledge, 1995. Page 3. ISBN 0-415-08182-3.

představitelé gotického románu, považována za podřadnou spisovatelku. *Záhady Udolfa* byly dokonce zparodovány v románu Jane Austenové *Opatství Northanger* (1818). Vysokou míru pozornosti si získal román *Mnich* (1796) od Matthewa Lewise. Dílo obsahující skandální popis klášterního života a zpracování doposud společensky nevhodných témat incestu, znásilnění a vraždy vyvolal okamžitou odezvu. V příběhu se těchto činů dopustila postava samotného opata kláštera, čímž autor pobouřil veřejnost i církev, avšak svému románu zajistil slávu a zájem.

Historie etymologického významu pojmu „gotický“ dokládá, že se jeho význam v průběhu času měnil, avšak pokaždé jako by vystihl jednu z možných charakteristik románů, které byly tímto pojmem nakonec označovány. Hennessy (1978) uvádí tři hlavní významy, které tento pojem měl nebo má. „*First, it is used in connection with the tribes of Goths living in medieval Europe. In this context, it is mainly used by the Renaissance and points to something barbaric.*“³⁶ Pojem má vyvolat asociaci s divokostí a nespoutaností gotické imaginace a tvorby. Dále je „*used to mean something medieval and includes the poetics of medieval castles, knights and cavalry.*“³⁷ Odpovídá tak zálibě autorů v minulosti, a to zejména ve středověkém období se všemi jeho atributy, ideály a dobovými nešvary, i když ve značně idealizované a zjednodušené podobě. Nakonec, „*most recently (it is used) as a sign of something supernatural, frightening and mysterious.*“³⁸

Různé variace předchůdců gotického románu lze nalézt již ve starověkých mytologiích, antických dramatech, v islandských ságách nebo ve středověkých legendách, například v mnohých variacích artušovského příběhu. Toto jsou zdroje, ze kterých gotický román čerpal a doposud čerpá inspiraci, přičemž jeden z největších podílů na celkovém výsledku představuje „*Elizabethan and Jacobic*

³⁶ HENNESSY, B. *The Gothic Novel*. Harlow: Longman for the British Council, 1978. Page 7. ISBN 0-582-012597.

³⁷ HENNESSY, B. *The Gothic Novel*. Harlow: Longman for the British Council, 1978. Page 7. ISBN 0-582-012597.

³⁸ HENNESSY, B. *The Gothic Novel*. Harlow: Longman for the British Council, 1978. Page 7. ISBN 0-582-012597.

*drama, whose popularity in the period of Gothic upheaval had risen again. The dramas of the authors, such as Webster, Ford, Marston, Tourneur, and last but not least Shakespeare, returned to theater scenes. The audience asked for bloody scenes.*³⁹

K výše zmíněným literárním vlivům mohou být přidány další. Příkladem mohou být „*British folklore, ballads, romance, Spencer, Milton, Renaissance ideas of Melancholy, the graveyard poets, Ossian or sentimental novelists and German traditions.*“⁴⁰ Všechna tato díla představují další typický rys gotických děl, kterým je jejich nepůvodnost. Protože dílo vždy vychází ze staršího lidového materiálu, skutečnou originalitou a „značkou“ se stává až způsob zpracování. Bez znalosti těchto proměn nemůže být gotika skutečně pochopena a její definování se může zdát obtížné a těžko uchopitelné. Badatel nemůže přerhat vazby mezi dílem a jeho zdrojem a pominout souvislosti, které každé dílo pojí s jinými literárními formami. V gotickém románu se míchají nejen literární žánry, které již vznikly, ale v některých případech může být gotický román i spoluvůrcem žánrů nových. Gotický román se těmito formami živí a „*contains a wide range of literary sources from which it comes out and from which it will never be completely broken away.*“⁴¹

³⁹ HENNESSY, B. *The Gothic Novel*. Harlow: Longman for the British Council, 1978. Page 8-9. ISBN 0-582-012597.

⁴⁰ KILGOUR, M. *The Rise of the Gothic Novel*. New York: Routledge, 1995. Page 4. ISBN 0-415-08182-3.

⁴¹ KILGOUR, M. *The Rise of the Gothic Novel*. New York: Routledge, 1995. Page 4. ISBN 0-415-08182-3.

4 Přechodové rituály v literatuře

Přechodové rituály se vztahují na změnu v životě jedince, kdy se přechází z jednoho období do období následujícího. Slovo rituál pochází z latinského „*ritualis*”, což znamená obřad, zvyk či řád.⁴² Z této definice lze odvodit, že během rituálu probíhá určitý obřad, který s historií získal i své dané postupy a jeho součástí jsou opakovaná gesta, slova a pohyby. V mnoha společnostech lze nalézt rituály vztahující se k narození, k přijetí jedince mezi dospělé, k těhotenství, porodu a dalším životním situacím. Rituálům se věnovalo mnoho badatelů, například E. B. Tylor a jeho následovníci, J. G. Frazer a další. Následující deskripce a rozdělení přechodových rituálů vychází zejména z díla A. von Gennepa (1997).

V literatuře se objevují rituály, které mohou působit přímo či nepřímo. Přímým rituálem se označuje „*takový rituál, který má okamžitou účinnost bez zásahu autonomního činitele, jako uhranutí, prokletí apod.*“⁴³ Naopak pokud je použit rituál s nepřímou účinností, funguje jako „*počáteční úder, který uvádí do pohybu autonomní nebo zosobněnou sílu nebo celou řadu sil podobného rázu.*“⁴⁴ Některé z rituálů jsou pozitivní, jiné negativní. Negativní rituály se nazývají tabu a obsahují v sobě nějaký zákaz či zapovězení, kterého by se měl hrdina vyvarovat. Tabu vždy existuje v protikladu k rituálům pozitivním.

Přechodové rituály vyjadřují určitou proměnu jedince, která se s ním odehraje při iniciačním obřadu, doprovázejícím vstup do nové životní etapy. Lze říci, že „*rituals bond the individual on physical, spiritual, emotional,*

⁴²MALINA, J. *Antropologický slovník, aneb, Co by mohl o člověku vědět každý člověk: (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, c2009. Str. 197. ISBN 978-80-7204-560-0.

⁴³VAN GENNEP, A. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Mythologie. Str. 17. ISBN 80-7106-178-6.

⁴⁴VAN GENNEP, A. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Mythologie. Str. 17. ISBN 80-7106-178-6.

*and psychological levels to the collective myth of his respective group, thus connecting the individual being to the whole.*⁴⁵ Protože v současné kultuře tyto přechodové rituály, vedoucí ke stmelení osobnosti, scházejí, nabízí fantasy literatura kulturně přijatelné hrdiny, s nimiž mohou zejména mladí lidé těmito přechodovými rituály projít. Nejčastějším typem přechodových rituálů ve fantasy literatuře jsou rituály přechodu z dětství do dospělosti, přijetí do určitého společenství, přerod chlapce v hrdinu, či smrt.

Iniciační rituál, provázející jedince při vstupu do nového společenství, představuje velmi důležitý prvek ve fantasy literatuře. *„The initiation usually involves the inheritance or discovery of a magical object, which informs the hero of his identity.”*⁴⁶ Mnoho iniciací se *„časově shoduje s pubertou a tento fyziologický jev je výchozím bodem těchto obřadů.”*⁴⁷ Jedinec se stává schopným samostatně se rozhodovat, působit bez ochrany starších, a musí si osvojit schopnost čelit nástrahám čestně a odvážně. U dívek obvykle vystupuje pohádková víla kmotřička, která jim před a během rituálu pomáhá dosáhnout žádoucího výsledku. Mnoho adeptů si v rámci rituálu závazně volí svůj budoucí směr, kterým se vydají.

V mnoha literárních dílech získává hrdina v rámci iniciace určité schopnosti, případně si uvědomí schopnosti již osvojené. V některých případech je hrdina přijat do některého z tajných společenství, která *„mohou mít magicko-náboženský ráz, většinou však sledují spíše politické a ekonomické cíle v lidském slova smyslu.”*⁴⁸ Hrdina se však potřebuje od vlivu skupiny osvobodit, a proto

⁴⁵ INDICK, W. *Ancient Symbology in Fantasy Literature: a Psychological Study*. Jefferson, N.C.: McFarland, c2012. Page 23. ISBN 978-0-7864-6039-7.

⁴⁶ INDICK, W. *Ancient Symbology in Fantasy Literature: a Psychological Study*. Jefferson, N.C.: McFarland, c2012. Page 23. ISBN 978-0-7864-6039-7.

⁴⁷ VAN GENNEP, A. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Mythologie. Str. 67. ISBN 80-7106-178-6.

⁴⁸ VAN GENNEP, A. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Mythologie. Str. 80. ISBN 80-7106-178-6.

se objevují také motivy překročení dohodnutých pravidel a dosažení žádoucího výsledku následováním vlastního rozhodnutí.

V některých případech se může hrdina účastnit přechodového rituálu pomocí vlastních magických schopností. Většina přechodových rituálů je provedena podle „*schématu odloučení, pomezí, opětovného začlenění do společnosti*“⁴⁹, v němž musí hrdina využít všech svých schopností a znalostí k tomu, aby dokázal projít nástrahami a bezpečně se vrátit zpět. Na základě mytologických prvků se hrdina dostává do prostředí bohů či jiných nadpřirozených bytostí, s nimiž musí sdílet svou cestu a naučit se s nimi vycházet. Na počátku iniciačního rituálu se hrdina nemusí cítit jako bytost nadaná neobvyklými schopnostmi, spíše je postaven před úkol či zkoušku, na základě jejíhož splnění se následně přerodí do hrdiny. Pomezím je v uvedeném schématu myšleno právě období, v němž hrdina čelí výzvam, ať již niterným či vnějším. Ve fantasy literatuře se odchod v rámci iniciačního rituálu mnohdy pojí s nedůvěrou k původnímu prostředí, která je po splnění úkolu a návratu do společenství obnovena.

Důležitým motivem v přechodových rituálech je taktéž setkání se smrtí, ačkoli obvykle se jedná o smrt blízkého pomocníka hrdiny. V období truchlení ze ztráty blízké osoby se hrdina ocitá „*na pomezí hranici mezi světem živých na jedné straně a světem mrtvých na straně druhé, z níž příbuzní mohou odejít více či méně rychle podle toho, jak úzce byli se zesnulým spojeni.*“⁵⁰ Hrdina je schopen vnímat věci, kterých si dříve nebyl vědom, jeho schopnost rozlišit jednotlivé úrovně reality se stává jemnější a nezřídka je schopen komunikovat se světem mrtvých. V některých případech však sám hrdina musí vlastní život obětovat, případně přistoupit ke splnění úkolu či k překonání překážky

⁴⁹ VAN GENNEP, A. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Mythologie. Str. 46. ISBN 80-7106-178-6.

⁵⁰ VAN GENNEP, A. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Mythologie. Str. 137. ISBN 80-7106-178-6.

s vědomím, že zemře. Ve světě mrtvých se setkává s blízkými osobami, které mu pomohou nástrahy překonat, a hrdina se obvykle vrací do světa živých.

Přechodové rituály představují nedílnou součást archetypálního a starověkého světa, z něhož fantasy literatura čerpá především. Jak již bylo zmíněno, v současné společnosti většina rituálů pozbyla své účinnosti, případně ztratila význam, avšak mnoho členů společnosti tyto rituály postrádá. Individualizace každého člena společnosti je v dílech s prvky fantasy překonávána právě přechodovými rituály, které hrdinu spojují se společenstvím a zároveň mu ukazují, jak naplnit svůj osud. Hrdina se stává celistvou osobností, a čtenáři se naskýtá možnost projít si těmito rituály spolu s hrdinou a podílet se na jeho proměnách spojených s cestou životem.

5 Život a díla vybraných autorů

V této části je nutno vycházet primárně z internetových zdrojů, jelikož se, s výjimkou J. K. Rowling, nejedná o autory, o kterých by byly napsány biografické publikace.

5.1 J. K. Rowling

Joanne (Kathleen) Rowling se narodila v roce 1965 v porodnici v Bristolu mladým rodičům Anne a Petovi Rowling. Datum jejího narození je 31. červenec, tento den také později určí autorka jako den zrození pro svou nejznámější postavu, Harryho Pottera. Dále je toto datum důležité, jelikož nejpozději do tohoto data musí malý Harry odeslat odpověď na přijímací dopis do Bradavic. „*We await your owl by no later than July 31.*“⁵¹ Své dětství strávila v okolí Bristolu na malém městě s kamarády, z nichž jeden ji inspiroval svým příjmením – jmenoval se Ian Potter. Ve svých hrách se malá Joanne často proměnila například v čarodějnici či kouzelníka, tyto postavy jí byly velmi blízké. Spolu se svými přáteli vymýšleli mnoho neobvyklých akcí, situací a věcí, což svědčí o autorčině velké fantazii.

Během studií na základní škole ve Winterbourne přetrvává autorčina záliba ve čtení knih všech žánrů. Sama sebe charakterizovala následovně: „*Byla jsem prototypem dítěte, které leží stále v knihách – malá, zavalitá, s levnými brýlemi na nose, neustále jsem si vymýšlela příběhy, psala je a občas jsem s nimi mučila svou mladší sestru.*“⁵² V tomto období se rodiče i s jedenáctiletou Joanne a mladší Di přestěhovali blíže k řece Wye, a Joanne začala navštěvovat nejen novou školu, ale také skautský oddíl. Společné návštěvy přírody, pozorování letících ptáků i jeskynní útvary, v nichž se mladí skauti často procházeli, později autorku

⁵¹ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 39. ISBN 0747532745.

⁵² SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knižní klub, 2002. Str. 41. ISBN 80-242-0849-0.

inspirovaly při detailním popisu prostředí, v němž se Harry Potter v různých situacích ocitá.

Autorčiny zkušenosti s rodinnou pospolitostí jsou zřetelné například ve vyobrazení hostin v Bradavicích. „*Maminka Anne vždy trvala na tom, aby celá rodina jedla pohromadě, zejména večeře. Na začátku příběhu je Harry překvapen a nadšen množstvím delikates, kterými jsou uvítáni noví bradavičtí studenti, což představuje starou dobrou anglickou kuchyni, jakou si Joanne pamatovala z domova.*“⁵³

Church Cottage nedaleko Tutshill stál téměř na hranicích s Walesem. V době, kdy se rodina přestěhovala, již Joanne také získala první zkušenost se smrtí, a to své babičky, kterou velmi obdivovala. Obě události, stěhování a smrt babičky, způsobily, že se Joanne na nějakou dobu stala samotářskou a namísto trávení času s kamarády se věnuje výhradně četbě. Jak sama přiznává, v tomto období se cítila jako Hermiona Grangerová, neboť „*stejně jako jí i mě hodně záleželo na škole a na známkách, čímž jsem maskovala nejistotu a komplexy.*“⁵⁴ Postava Hermiony je tak do jisté míry jejím autoportrétem (prozradila na sebe, že byla „zarputilá malá šprtka“), v posledním roce školy se stala „vzornou žákyní“, doslova velkou čtenářkou Jane Austenové a sběratelkou prastarých jmen. Jejím nejlepším kamarádem v nové škole se stal Sean Harris, který je proslulý tím, že spolužačkám o poledních přestávkách vypráví příběhy, a který v určitých věcech nápadně připomíná Rona Weasleyho.

Již v devíti letech dostala Joanne knihu, která ji při psaní příběhu Harryho Pottera ovlivnila nejvíce. Byl to *Little White Horse* (1946) Elizabeth Goudgeové. Její hrdinka je, stejně jako Harry Potter, sirotek, a taktéž žije v nepřátelském prostředí. Některé prvky dokreslující prostředí se taktéž přenesly do příběhu

⁵³ SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knižní klub, 2002. Str. 24. ISBN 80-242-0849-0.

⁵⁴ SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knižní klub, 2002. Str. 42. ISBN 80-242-0849-0.

o Harrym, stejně jako charakteristika zvířat, která nejsou tím, čím se zdají být.⁵⁵ Joanne se velmi líbil způsob zápletky, nutnost překonat životní překážky a nakonec obstát ve zkouškách, které jsou součástí zrání každého hrdiny. Ze slavných autorů ji oslovil také autor knih o Jamesi Bondovi a již zmíněná Jane Austenová.

Po ukončení základní školy pokračovala mladá Joanne na wydeanské střední škole. Pomalu se začala začleňovat mezi své spolužáky, avšak prostředí maloměsta nenabízelo mnoho zábavy. Ředitel této školy byl do určité míry předobrazem pro charakter ředitele bradavické školy Albusa Brumbála. Učitel chemie John Nettleship představoval určitou inspiraci pro profesora lektvarů Snapea.⁵⁶ Jako většina mladých dívek Joanne navštěvovala se svými kamarádkami kino, kde si velmi oblíbila film *Pomáda* (1978). Na rozdíl od svých vrstevnic však obdivovala spíše rebelku Rizzo, nežli jemnou hlavní hrdinku.

Ještě na střední škole poznala útrapy spojené se šikanou a ústrky, a to nejen ze strany spolužáků, ale také od některých vyučujících. Tento problém je v knihách o Potterovi zosobněn v postavách Draca Malfoye a jeho nohsledů.⁵⁷ Před dokončením střední školy se však musela vyrovnat s daleko závažnějšími životními útrapami. Její matce byla diagnostikována roztroušená skleróza. Autorčino dospívání tak bylo poznamenáno zápasem matky s postupující chorobou. Poté, co nemocná matka ukončila práci v laboratoři wydeanské školy, snažila se Joanne ještě více dělat rodičům radost. Navzdory jejím výborným výsledkům ji však nepřijali na Oxfordskou univerzitu, což někteří známí přisuzovali docházce do státní školy, odkud tyto vyhlášené univerzity nechtějí budoucí studenty přijímat. Právě toto elitářství stálo u zrodu neustále se opakujícího motivu nepřátelství čarodějných rodin vůči studentům

⁵⁵ SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knižní klub, 2002. Str. 44. ISBN 80-242-0849-0.

⁵⁶ SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knižní klub, 2002. Str. 40. ISBN 80-242-0849-0.

⁵⁷ SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knižní klub, 2002. Str. 61. ISBN 80-242-0849-0.

pocházejícím z „obyčejných“ rodin, které prochází všemi knihami o *Harrym Potterovi*.

I přesto, že se mladá Joanne toužila dostat od domova co nejdále, nelze zakrýt, že si s sebou odnášela mnoho inspirace. Jednou z nich byl nepochybně také druidský les poblíž jejího bydliště, který byl opředen mnoha mýty. Ten se pravděpodobně stal vzorem pro Zapovězený les, Forbidden Forest, poblíž Bradavic, který v sobě obsahuje nebezpečí a pokušení zároveň. Nová kolej představovala nový zdroj inspirace; a nové přítelkyně, s nimiž se seznámila, pro ni představovaly sesterstvo. Sdílela s nimi své příběhy a do jisté míry ji také inspirovaly.⁵⁸

Po odchodu z domova studovala od osmnácti let na univerzitě v Exeteru francouzštinu a filologii a během studia strávila rok v Paříži jako asistentka učitele. Vysoká škola nebyla daleko od domu jejích rodičů, avšak zároveň dosti daleko na to, aby Joanne mohla začít nový život. Stále v ní přetrvávala touha po čtení nových i klasických literárních děl, z nichž jedním byl i *The Lord of the Rings* (1954 – 1955). Tato kniha i další díla, kterých bylo v univerzitní knihovně na milión, představovaly pro Joanne výzvu. Je však nepochybné, že „na rozdíl od Pána prstenů je Harry Potter plný jemného humoru, který je Joanne tak vlastní.“⁵⁹

Po skončení školy začala Joanne pracovat v Londýně, kde vystřídala několik zaměstnání, včetně pozice výzkumné pracovnice v Amnesty International: „*There in my little office I read hastily scribbled letters smuggled out of totalitarian regimes by men and women who were risking imprisonment to inform the outside world of what was happening to them. My small participation in that process was*

⁵⁸ SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knižní klub, 2002. Str. 79-80. ISBN 80-242-0849-0.

⁵⁹ SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knižní klub, 2002. Str. 86. ISBN 80-242-0849-0.

one of the most humbling and inspiring experiences of my life.”⁶⁰ Nikdy se však nedokázala přizpůsobit životu v kanceláři a její rodiče začali mít o její budoucnost obavy, zejména matka, jejíž zdravotní stav se stále zhoršoval. Joanne proto odešla na nějaký čas do Manchesteru, avšak ani zde nenalezla potřebné zázemí. Cesta vlakem však přinášela momenty zklidnění, v nichž si autorka poprvé začala představovat postavy ze svého nejslavnějšího díla.

Autorka sama datuje první zrod postav a prostředí do roku 1990, který se pro ni stal přelomovým zejména z důvodu úmrtí její matky. Následující období se stalo pro rozvoj příběhu naprosto klíčové, neboť „*she began to map all seven books of the series. She wrote mostly in longhand and gradually built up a mass of notes, many of which were scribbled on odd scraps of paper.*“⁶¹ Poté, co její manchesterský byt vykradli zloději, a ona přišla o některé důležité památeční předměty, rozhodla se, že svůj život od základů změní. Proto se přihlásila na pozici učitelky anglického jazyka v Portu.

Období jejího pobytu v Portu znamená jisté uvolnění, Joanne si konečně dovolila být trochu více emociální než dříve. Již po pěti měsících se seznámila s Jorge Arantesem, který se o ni okamžitě začal ucházet. Oba projevovali hluboký zájem o knihy, a Jorge dle jeho vlastních slov její spisovatelské ambice plně podporoval. Nedlouho po seznámení Joanne zjistila, že je těhotná. Její partner musel narukovat do armády, a proto se Joanne nastěhovala k jeho matce. Joanne však první dítě potratila a Jorge ji požádal o ruku. Již v té době se však začala projevovat jeho násilnická a majetnická povaha. „*Nakonec byli sezdáni 16.10.1992, a toto datum bude představovat důležitý den i v příběhu o Harrym Potterovi.*“⁶² Násilnické sklony jejího manžela se však naplno projevíly záhy

⁶⁰ Životopis J. K. Rowling. (online) Webové stránky J.K.Rowling, 2016. [cit. 16.3.2018] Dostupné z: <https://www.jkrowling.com/about>

⁶¹ Životopis J. K. Rowling. (online) Webové stránky J.K.Rowling, 2016. [cit. 16.3.2018] Dostupné z: <https://www.jkrowling.com/about>

⁶² SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knížní klub, 2002. Str. 104-105. ISBN 80-242-0849-0.

po narození dcery Jessicy, a proto musela Joanne opustit Porto necelých pět měsíců po narození dcerky.

Návrat nebyl nikterak idylický. Jako svobodná matka byla vystavena ponížení ze strany úředníků sociálního odboru, kteří ji nakonec přinutili vyžít s necelými sedmdesáti librami na týden. Ačkoliv se Joanne cítila v Británii jistější, stále si připadala osamělá – otec, s nímž nekomunikovala, se podruhé oženil, a ona se rozhodla uchýlit se ke své setře Di. Jorge se sice vypravil ji hledat, ale Joanne se domohla zákazu styku s ním, a proto svou dcerku už nikdy neviděl.⁶³ Tento čas však představoval pro Joanne obtížnou zkoušku i bez účasti jejího manžela – bez práce a s malými příjmy nebylo lehké najít jakýkoliv zdroj inspirace. Jednou týdně však s hlídáním dcerky vypomohla Joannina přítelkyně, a talentovaná spisovatelka tak mohla pokračovat v psaní prvního dílu Potterovské ságy.

Dva roky po návratu z Portugalska začala Joanne studovat postgraduální kurz pro učitelky anglického jazyka. V témže roce se konečně rozvedla se svým manželem, a taktéž se poprvé odvážila poslat svůj rukopis do literární agentury Christopher Little ve Fulhamu. Rukopis byl nejprve položen do přihrádky „Zamítnuto“, poté, co si ho však přečetli první zaměstnanci agentury, bylo rozhodnuto, že bude vydán. Po oslovení vydavatelství Bloomsbury dostala Joanne nabídku, že kniha bude vydána za odměnu 1500 liber. Joanne tuto nabídku přijala, a tím započal úspěch její i Harryho Pottera.

Následující roky sice přinesly Joanne slávu i peníze, avšak taktéž záporné stránky života slavných. Práva na americké vydání prvního dílu *Harryho Pottera* se prodala v aukci za 100000 dolarů, což představovalo pro mladou a chudou spisovatelku nepředstavitelné množství peněz. Zároveň se však o slovo přihlásil její bývalý manžel, který do vybraných novin prodal vlastní verzi života

⁶³ SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knížní klub, 2002. Str. 115-116. ISBN 80-242-0849-0.

se slavnou ženou. Některé magazíny z jeho vyprávění vytvořily zcela zavádějící příběh, což způsobilo, že Joanne pojala k tisku všeobecnou nedůvěru. Ačkoli měla s vydavatelstvím smlouvu na pět let, její obavy z možného neúspěchu ji doprovázely i nadále. Mladá spisovatelka se snažila udržet si své soukromí co nejvíce, a proto se během interview bavila výhradně o svém díle, a nikoli o své rodině.⁶⁴ Po skončení smlouvy se stala spisovatelkou na volné noze, která se mohla přestěhovat do vysněného domu a stala se otevřenou podporovatelkou rodin, v nichž figuruje pouze jeden rodič. O *Harryho Pottera* se záhy začala zajímat také filmová produkce, což Joanne zajistilo nejen stálý příjem, ale také dlouho postrádanou životní jistotu a stabilitu.

5.2 Eva Ibbotson

Podobně jako předchozí autorka, také Eva Ibbotson zažila během svého života mnoho útrap. Jako židovská dívka, narozená deset let před druhou světovou válkou ve Vídni, zakusila dopady antisemitismu a odmítání, podpořené rozvodem rodičů a častým cestováním mezi dvěma domovy. Dle Lorny Bradbury se tak v jejích dílech odráží právě nešťastné prožitky z raného dětství, které „drove her in her calling as a novelist, and in her quest to fashion the lives in her stories as essentially happy ones – to remake the world a better place as a result of her own suffering, and to offer up a philosophy of a more enlightened and moral way to live in a series of idealised fictional worlds.“⁶⁵

Její náklonnost k literatuře se projevovala již od útlého dětství. Matka Anna Gmeyer se živila jako úspěšná spisovatelka, avšak po nástupu nacistů k moci byla její díla ničena. Eva žila nějaký čas se svou matkou v Berlíně, poté se vrátila do Vídně ke svým prarodičům. Její otec již v té době sídlil v Londýně, kde vedl

⁶⁴ SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knížní klub, 2002. Str. 153-154. ISBN 80-242-0849-0.

⁶⁵ BRADBURY, L. Before JK Rowling, there was Eva Ibbotson. (online) Webový zprevodajský server The Telegraph, 28.6.2012. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/culture/books/bookreviews/9362131/Before-JK-Rowling-there-was-Eva-Ibbotson.html>

kliniku reprodukční medicíny. Oba rodiče upřednostnili svou kariéru před výchovou dcery, což si později Eva Ibbotson vynahradila založením vlastní rodiny se čtyřmi dětmi. Bradbury k tomu dodává: „*Ibbotson was driven to rework her childhood in her intensely upbeat stories, granting her wronged orphans and outcasts the power to overcome adversity and the luck to live happily ever after, she seemed to exert a comparable force when it came to her own children.*“⁶⁶

Několik let poté, co natrvalo přesídlila do Velké Británie, nastoupila do školy v Dartington Hall v Devonu, jejíž prostředí později vykreslila ve svém díle *The Dragonfly Pool* (2008). Pro ni to představovalo období otřesů, v němž se musela přizpůsobit zcela nové kultuře. Její pohled na Anglii v tomto okamžiku sestával, jak později přiznala, zejména z pohledu na muže, kteří posedávali po hospodách, jedli šunku a vejce. Její intelektuální energie a zvědavý duch ji však poháněly jiným směrem. Ve škole se projevovala spíše rebelsky.

Po ukončení střední školy pokračovala Eva na přání otce ve studiu fyziologie zvířat, tato studia nenáviděla, a proto jich zanechala záhy poté, co se vdala. Ona a její manžel, zoolog, se později usadili v Newcastlu, kde se jim podařilo vytvořit podobný intelektuální svět, jehož součástí byli při svém pobytu v Cambridge, kde se setkali. Mezi jejich okruh přátel patřili například filozofka Mary Midgleyová a spisovatel Paul Torday. Lze sem zahrnout také matku Evy Ibbotson, která se často zapojila do seriózního rozhovoru na úkor všech ostatních a která také podivně žárlila na dceřin literární úspěch.

Eva napsala v průběhu své kariéry 25 vtipných erudovaných románů. Psaní knih se začala věnovat ve chvíli, kdy její nejmladší syn Justin začal chodit do školy. Ve svém životě nastolila pravidelný řád: například každé odpoledne přestala pracovat před příchodem dětí ze školy, aby jim přichystala svačinu.

⁶⁶ BRADBURY, L. Before JK Rowling, there was Eva Ibbotson. (online) Webový zprevodajský server The Telegraph, 28.6.2012. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/culture/books/bookreviews/9362131/Before-JK-Rowling-there-was-Eva-Ibbotson.html>

Nikdy jim nedala najevo, že by pro ni tvůrčí psaní bylo více nežli rodina. Jak poznamenal její syn Toby: „*She fought very, very hard to make sure of a happy ending, personally. She made sure we would have a totally different childhood from hers. And she succeeded 100 per cent.*“⁶⁷

Jedním z prvních děl byla kniha *Which Witch?* která byla publikována již v roce 1979. Podobně jako jiná díla, také toto se vztahuje k tématu čarodějnic a duchů a odráží se v něm radost z povzbudivých, poctivých příběhů. Její vlastní syn Toby, druhé ze čtyř dětí, se o práci své matky vyjádřil následovně: „*Ma's entire work was about her childhood – always on the run, never with a mother and father in the same house. It was more than that she wanted to write happy stories; she couldn't do anything else.*“⁶⁸ On sám také nepochyboval o tom, že literární díla jeho matky vycházela z touhy překonat vlastní negativní životní zkušenost a stvořit díla, která přinesou pozitivní poselství.

Dílo *The Secret of the Platform 13*, které v českém jazyce vyšlo pod názvem *Tajemství nástupiště číslo 13* (2003), vyšlo v anglicky mluvících zemích v roce 1994. Mnoho literárních kritiků ho později bude později přirovnávat k sáze *Harryho Pottera*, neboť obsahuje několik podobných prvků, o nichž bude pojednáno dále. Autorka v této době prožívala poměrně šťastné období, které však nemělo dlouhého trvání. Její originální pohled na svět byl mimo jiné představen také v díle *The Abominables* (2012), příběhu o kolonii přátelských yetti ohrožených vyhynutím, kteří jsou do Anglie odvezeni odvážným bratrem a sestrou poté, co byli zachráněni z podivného spiknutí, což je velmi podobné zápletky v Dahlově díle *BFG* (1982). Sama autorka toto dílo po sepsání odložila, neboť se dle jejího názoru neshodovalo s pověstí autorky strašidelných příběhů.

⁶⁷ BRADBURY, L. Before JK Rowling, there was Eva Ibbotson. (online) Webový zprevodajský server The Telegraph, 28.6.2012. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/culture/books/bookreviews/9362131/Before-JK-Rowling-there-was-Eva-Ibbotson.html>

⁶⁸ BRADBURY, L. Before JK Rowling, there was Eva Ibbotson. (online) Webový zprevodajský server The Telegraph, 28.6.2012. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/culture/books/bookreviews/9362131/Before-JK-Rowling-there-was-Eva-Ibbotson.html>

Některé náměty se také dotýkaly citlivých témat britské společnosti. Teprve po její smrti se její rodina rozhodla toto dílo vydat.

Jedním z důležitých děl této spisovatelky se stala kniha *Journey to the River Sea* (2001), která znamenala odklon od poněkud drsných a bláznivých fantazií, na nichž si vybudovala své jméno, a která byla napsána během období truchlení po smrti jejího manžela. Právě v tomto díle jasně vyjadřuje manifest života: protestuje proti autoritě a konvencím ve prospěch jednoduššího, nevinnějšího způsobu života. V rámci tradice dětské literatury představila ve svých dílech svět, ve kterém děti jsou častěji moudřejší než zkažení dospělí, kteří by ve skutečném světě byli v centru dění namísto dětských hrdinů.

Její děti jsou patrně největšími obdivovateli jejího díla. Sama autorka, dle slov svých dětí, nepatřila k objektivním hodnotitelům svých děl. Její třetí dítě, Piers, který žije mimo Oxford a je obchodním konzultantem a autorem, souhlasil s názorem, že smrt manžela přispěla ke všem ostatním negativním zkušenostem, z nichž se Eva musela vypsát. Přiznal, že: „*Difficult experience of life was the time in Ibbotson's life that she got into stories. It stood as a period of calm before the storm; before the war kicked in, with the tales of separation and exile that accompanied it – stories like those of her aunt Kitty and her husband, Otto, who escaped to England at the start of the war (Otto was a practising Jew) or of her aunt Tully, who was engaged to a Nazi sympathiser; he broke it off when he discovered she had Jewish blood, and she later committed suicide.*“⁶⁹ Své zkušenosti vložila také do děl pro dospívající a dospělé, například *Magic Flute* (1982) nebo *Song for Summer* (1997).“⁷⁰

⁶⁹ BRADBURY, L. Before JK Rowling, there was Eva Ibbotson. (online) Webový zpravodajský server The Telegraph, 28.6.2012. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/culture/books/bookreviews/9362131/Before-JK-Rowling-there-was-Eva-Ibbotson.html>

⁷⁰ BRADBURY, L. Before JK Rowling, there was Eva Ibbotson. (online) Webový zpravodajský server The Telegraph, 28.6.2012. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/culture/books/bookreviews/9362131/Before-JK-Rowling-there-was-Eva-Ibbotson.html>

Také další román, *One Dog and his Boy* (2010), představuje období, které pro Evu znamenalo velké utrpení. V této době již trpěla nevyhléditelnou nemocí imunitního systému a toto dílo dokončila pouze tři týdny před smrtí. V díle jsou důkladně popsány dobrodružné zážitky zvířat. Jako pokaždé, I zde příběh pojednává o dětech na útěku, v čemž se odrážejí zkušenosti autorčina kočovného dětství a židovského smyslu pro vysídlení, absence rodičů, kteří jsou buď naprosto nepřítomní, nebo uvěznění ve svém vlastním životě.

Evin svět se odrážel v každé z jejích knih. Piers si vzpomíná na příběh, který mu jeho matka vyprávěla o mnoho let později a který poukazuje na její zálibu v povídání si s mrtvými a s duchy. Nedaleko Newcastlu, v blízkosti rodiny, byl zničen hotel. Eva k tomu poznamenala: „*They had obviously sent letters to the people who lived there, but had they bothered to tell the ghosts?*”⁷¹ V tomto vyjádření se skrývala Evina utajovaná víra v možnost posmrtného setrvání mezi živými, která byla nepochybně ovlivněna válečnými léty, neustálými konflikty života a všeobecným povědomím o důsledcích mravního poklesu. Tyto motivy se objevovaly zejména v jejích knihách *The Great Ghost Rescue* (1975) a *The Secret of Platform 13* (1994).

Její tvorba může být pokládána za určitý typ terapie, která jí pomáhala vyrovnat se s jejími temnými vzpomínkami a pomohla jí vyrovnat se s případnými depresivními stavy. Byla posedlá dodržováním své pracovní etiky, vždy rozpracovala několik námětů každé knihy, a přestože začala psát a publikovat knihy až ve středním věku, dokázala publikovat každých pár let novou knihu až do své smrti – za pomoci Justina, s nímž žila, a syna Tobyho, s nímž spolupracovala na dílech *One Dog and his Boy*, a který po její smrti editoval knihu *The Abominables*.

⁷¹ BRADBURY, L. Before JK Rowling, there was Eva Ibbotson. (online) Webový zprevodajský server The Telegraph, 28.6.2012. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/culture/books/bookreviews/9362131/Before-JK-Rowling-there-was-Eva-Ibbotson.html>

Eva Ibbotson zemřela 20. října 2010 v Newcastleu.

5.3 Anthony Horowitz

Anthony Horowitz se narodil v Stanmore v Middlesexu v Anglii do bohaté židovské rodiny a vyrůstal v poměrně bohatém prostředí anglické střední třídy. Byl vychováván převážně chůvami a uvykl životu mezi služebnictvem. V dětství trpěl nadváhou, a proto upřednostňoval čtení knih z knihovny svého otce nežli hru s vrstevníky. Ve věku 8 let byl Horowitz poslán na Orley Farm, přípravnou školu v Harrow, Middlesex. Zde zažil krušné okamžiky, neboť, dle jeho vlastních slov, „*prep schools in the early Sixties were filled with teachers who, in my experience, were sadists, perverts or alcoholics – and sometimes all three. There were good teachers, but they were outnumbered by the bad.*“⁷² Již tehdy se však projevilo jeho spisovatelské nadání, neboť byl schopen svým příběhy pobavit své vrstevníky, a ve věku osmi let si byl zcela jist, že bude spisovatelem.

Ve věku třinácti let začal studovat na veřejné Rugby School ve Warwickshire, kde se jeho láska k psaní nadále prohlubovala. V této škole již našel také více pochopení a možnost rozvíjet svůj talent. V několika rozhovorech se vyjádřil, že „*the quality of the teaching on Rugby School was very high, and I had three first-rate teachers who gave me a lasting love of the English language. They spotted the potential in me and nurtured it. So I was encouraged to write plays and stories, and develop my talent in that area.*“⁷³ V roce 1977 absolvoval vysokou školu v Yorku s nižším druhým stupněm anglické literatury a dějin umění, kde působil ve Vanbrugh College.

⁷² Me and my school photo: Anthony Horowitz remembers brutal experiences that sparked his passion for escapism. (online) Webový zpravodajský server Daily Mail, 2.11. 2011 [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/femail/article-2068508/Me-school-photo-Anthony-Horowitz-remembers-brutal-experiences-sparked-passion-escapism.html#ixzz58IPe5zxz>

⁷³ Me and my school photo: Anthony Horowitz remembers brutal experiences that sparked his passion for escapism. (online) Webový zpravodajský server Daily Mail, 2.11. 2011 [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/femail/article-2068508/Me-school-photo-Anthony-Horowitz-remembers-brutal-experiences-sparked-passion-escapism.html#ixzz58IPe5zxz>

Jeho rodina však působila poněkud excentricky. Matka mu pomohla objevit díla pojednávající o *Frankensteinovi* (1818) a *Draculovi* (1897). K jeho třináctým narozeninám mu dokonce dala repliku lidské lebky. Jeho babička však byla spíše destruktivní. Sám Horowitz ji popisuje jako „*another Dickensian character, mean-spirited and malevolent, a destructive force in my life. She was a truly evil person, first and worst arch villain. My sister and I danced on her grave when she died.*“⁷⁴ Jeho otec byl opředen mnoha záhadami, včetně jeho politických kontaktů sahajících až k premiérovi Haroldu Wilsonovi. Horowitz o svém otci řekl: „*My father was a very secretive man. An aura of suspicion and mystery surrounds both the word and the man.*“⁷⁵ Poté, co byl otec obviněn z korupce, přesunul veškeré své peníze na švýcarská bankovní konta. Když bylo zřejmé, že brzy zemře na rakovinu, umístil tyto peníze ještě na jiné účty pod falešným jménem, které se rodině nikdy nepodařilo vypátrat. Otcův příklad formoval přístup mladého Horowitze k penězům následujícím způsobem: „*I think the only thing to do with money is spend it.*“⁷⁶

Po ukončení studií začal psát, avšak jeho díla pro děti dosahovala zpočátku průměrných výdělků. Proto také začal psát scénáře k filmovým a televizním zpracováním děl pro děti. Svou oblibu v tajemstvích a záhadách mohl projevit také v několika dílech seriálu *Hercule Poirot*, a ke konci devadesátých let se významně podílel na seriálu *Vraždy v Midsommeru*. Pokračoval také v psaní krátkých novel, které se však povětšinou neproslavily na mezinárodním literárním poli.

Jako mnoho jiných autorů, také on četl *Harryho Pottera* a přiznává, že ho kniha velmi zasáhla. Dokonce měl možnost setkat se s jeho autorkou, o níž napsal: „*She's enormously charming. I owe her a huge debt; she created*

⁷⁴ Anthony Horowitz. (online) Webový server Amazon.com, 2018. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://www.amazon.com/Anthony-Horowitz/e/B000AP7TDG>

⁷⁵ Anthony Horowitz. (online) Webový server Amazon.com, 2018. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://www.amazon.com/Anthony-Horowitz/e/B000AP7TDG>

⁷⁶ Anthony Horowitz. (online) Webový server Amazon.com, 2018. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://www.amazon.com/Anthony-Horowitz/e/B000AP7TDG>

*circumstances for [him and] other children's writers to succeed.*⁷⁷ Tehdy cítil, že jeho doposud publikované práce neobsahují jeho plný potenciál, a proto se rozhodl, že zkusí stvořit knihu, která by se setkala s větším ohlasem, a pokud se mu to nepodaří, zůstane pouze u filmové a televizní tvorby. Sám o tomto období říká: „*I had been a very successful television writer for 15 to 20 years but I was frustrated with writing my children's books.*“⁷⁸ Vždy však uznával hodnoty tvrdé práce a neustálé píce, a proto se rozhodl, že nechce zůstat v pozici neúspěšného spisovatele.

První kniha, jejímž hrdinou je čtrnáctiletý chlapec Alex, který se stane tajným špiónem, se setkala s okamžitým ohlasem. *Stormbreaker* (2000), jak byl první díl nazván, znamenal průlom v jeho způsobu psaní, neboť kniha, určená původně dětem, našla svůj ohlas také mezi širokou vrstvou dospělých. Nesporně se v tomto díle odrazil Horowitzův obdiv k postavě Jamese Bonda, jehož fanouškem se stal již ve věku 14 let. Právě *Stormbreaker*, který poprvé vyšel v roce 2000, znamenal v jeho kariéře důležitý přelom. Inspirací mu nepochybně byl jeho čtrnáctiletý syn. Horowitz si sice dokázal vymýšlet mnoho originálních příběhů, avšak sám přiznává, že „*having kids of Alex's age around was always a help. I could see what made them laugh, what scared them, what their interests were. And of course, anything they happened to leave lying around in their room often turned up in the books as a gadget.*“⁷⁹

Horowitz se velmi rychle stal oblíbeným ve Velké Británii i Spojených státech, a dokonce mu bylo nabídnuto psaní scénáře pro velkorozpočtový film

⁷⁷ ELKIN, M. Horowitz. Anthony Horowitz. (online) Webový magazín Jewish Exponent, 10.1.2008. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://archive.is/20121230170325/http://www.news.com.au/couriermail/story/0,23739,24641071-7642,00.html#selection-2331.0-2375.181>

⁷⁸ PURDEN, F. Anthony Horowitz has lost his role models for Ales. (online) Webový zpravodajský server Couriermail.com.au, 14.11. 2008. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://archive.is/20121230170325/http://www.news.com.au/couriermail/story/0,23739,24641071-7642,00.html#selection-2481.0-2485.241>

⁷⁹ PURDEN, F. Anthony Horowitz has lost his role models for Ales. (online) Webový zpravodajský server Couriermail.com.au, 14.11. 2008. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://archive.is/20121230170325/http://www.news.com.au/couriermail/story/0,23739,24641071-7642,00.html#selection-2481.0-2485.241>

Stormbreaker, on se však rozhodl zaměřit se pouze na psaní dalších pokračování této knihy. Postupně proto vyšla další pokračování: *Point Blanc* (2001), *Skeleton* (2002), *Eagle Strike* (2003), *Scorpia* (2004), *Arc Angel* (2005), *Snakehead* (2007), *Crocodile Tears* (2009), *Scorpia Rising* (2011), a jakýsi spojovací článek, kniha s názvem *Russian Roulette* (2013). Horowitz sice původně prohlásil, že knih o Alexovi bude pouze devět, ale nakonec vydal v roce 2017 desátý díl s názvem *Never Say Die*. Svým synům přičítá velkou zásluhu na tvorbě těchto knih, neboť mu pomáhali reálně vyobrazit vnitřní život čtrnáctiletého chlapce, stejně jako určit reálné možnosti a schopnosti, kterých může dosáhnout, aby jeho prožitky zůstaly autentické a uvěřitelné.

V současné době žije Horowitz ve středním Londýně se svou ženou Jill Greenovou, s níž se 15. dubna 1988 oženil v Hongkongu. S nimi stále žijí i jeho synové Cassian, kterému je sedmnáct let, a Nick, který je již devatenáctiletý. Stále pokračuje v psaní, často i deset hodin denně, neboť toto povolání je zároveň jeho nejoblíbenějším způsobem trávení volného času. S vrozenou skromností poznamenává: „*I feel very privileged to have reached so many kids because a life without stories, without the power of books, would be a very grey world, it's good to add colour. Throughout history, story telling was at the very beginning of life.*“⁸⁰

Kromě psaní literárních děl se i nadále věnuje filmové a televizní tvorbě, Spolu se svou manželkou vytvořil televizní sérii *Foyleova válka*, kterou mohli shlédnout i diváci v České republice. Napsal již více než 50 knih pro děti, a kromě již zmíněné série o Alexi Ryderovi patří k úspěšným dílům také *Power of Five* (2005-2013), které znají čtenáři až v Austrálii. Věnuje se také charitativní činnosti, je patronem dětské ochranné organizace Kidscape.

⁸⁰ PURDEN, F. Anthony Horowitz has lost his role models for Ales. (online) Webový zpravodajský server Couriermail.com.au, 14.11. 2008. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://archive.is/20121230170325/http://www.news.com.au/couriermail/story/0,23739,24641071-7642,00.html#selection-2481.0-2485.241>

Horowitz se v rámci rozhovorů často vrací k motivům ze svého dětství. Jak sám říká: „*I don't claim to have a hard childhood, it really was quite soft, it was just odd. Luckily, my dad had a wonderful library, I was able to meet and read Dickens and Elliot at such a young age because it was not a happy time in my life.*“⁸¹

Horowitz své dětství nepovažuje za zcela normální. Vliv podivných příbuzných, tajnůstkářského otce i sadistických učitelů se projevil také v knize *Groosham Grange* (1988) a *Return to Groosham Grange: the Unholy Grail* (1990), o níž bude více pojednáno v dalších kapitolách této práce. Prostředí školy na odlehlém ostrově, kde se odehrává mnoho podivných věcí bez jakéhokoliv vlivu vnějších událostí, koresponduje s Horowitzovými zkušenostmi z jeho školy v Orley Farm. Hlavní postava, která je v knize popsána hned na úvod jako „velké zklamání“, v sobě obsahuje Horowitzův převládající pocit z dětství. Jak sám uvádí, „*my childhood was emotionally empty, and only books saved me. I was not happy as a kid, books were my lifeline, discovering the power of words and using it myself at school by entertaining the other kids.*“⁸² Knihy tak do značné míry vyjadřují autorův vnitřní život, který nemohl plně uskutečnit v reálném životě.

5.4 Porovnání vybraných prvků v životě jednotlivých autorů

Joanne Rowling sama uvádí, že ztělesňovala prototyp dítěte, které dávalo přednost četbě před společenskými kontakty. Tuto povahu vtělila do postavy Hermiony, která má, podobně jako její autorka, potíže s navazováním vztahů s vrstevníky. Ačkoliv dětství Joanne nebylo poznamenáno závažnější tragédií,

⁸¹ PURDEN, F. Anthony Horowitz has lost his role models for Ales. (online) Webový zpravodajský server Couriermail.com.au, 14.11. 2008. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://archive.is/20121230170325/http://www.news.com.au/couriermail/story/0,23739,24641071-7642,00.html#selection-2481.0-2485.241>

⁸² PURDEN, F. Anthony Horowitz has lost his role models for Ales. (online) Webový zpravodajský server Couriermail.com.au, 14.11. 2008. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://archive.is/20121230170325/http://www.news.com.au/couriermail/story/0,23739,24641071-7642,00.html#selection-2481.0-2485.241>

jako dospívající dívka se byla nucena vyrovnat s nemocí mezi svými nejbližšími. Podobně jako Eva Ibbotson, která se kvůli svému původu musela vyrovnat s nenávistí a odsouzením ve svém okolí. Obě autorky měly dostatečný důvod, proč si jako místo svého příběhu vybraly svět, v němž se projevují nadpřirozené prvky. Svět obyčejných lidí nedokázal naplnit jejich potřebu dobrodružství a hlubokých mezilidských vztahů, které se zakládají na důležitějších prvcích nežli na původu či bohatství.

Eva Ibbotson a Anthony Horowitz sdílejí zejména absenci rodičovské pozornosti a dostatečných projevů lásky, které jsou u Horowitze doplněny o negativní zkušenost z jedné z internátních škol. Vyprávění příběhů pro ně představovalo způsob, jak se přenést do světa, v němž fungují jiné zákonitosti, a mladý člověk dokáže víc, než sám tuší. Zatímco svět magie Ibbotson je pozitivní, v protikladu ke světu lidí, v němž vládne touha po penězích a pravidla moci, svět magie u Horowitze má temnou povahu. Jeho představiteli nejsou bytosti, které jsou obvykle považovány za kladné magické síly, ale zároveň nemohou být označeny za jednoznačně záporné. Podobně jako svět, v němž Horowitz vyrůstal, není černobílý.

Zatímco pro Rowling bylo vydání *Harryho Pottera* stěžejním průlomem, oba zbývající autoři vydali před sepsáním zkoumaných příběhů jiná knižní díla. Rowling také jako jediná zažila problémový vztah, rozvod a nutnost stěhovat se do domovské země bez jakýchkoliv prostředků. Proto také její hlavní hrdina zakusil chudobu a nedostatek osobního vlastnictví. Nutnost omezit používání osobních věcí a určité sociální vyloučení se projevilo zejména v prvním díle *Harryho Pottera*, přičemž zkušenost nedostatku je zdrojem hrdinovy pokory a zároveň odporu k okázalosti a snobství. Naopak rodiče zbylých dvou hrdinů žijí v materiálním dostatku, což však není zárukou šťastného života.

Ve všech třech případech se hrdinové více či méně dobrovolně vydávají na cestu, aby změnili svůj osud. Ve skutečném životě však prožil každý z autorů poněkud jiné životní výzvy. Rowling se musela vyrovnat nejprve se ztrátou matky a se změnou v rodinné atmosféře, a později se ztrátou manžela a otce svého dítěte.

Podobně se Horowitz musel vyrovnat se ztrátou svého otce, který byl obviněn z korupce, a s podivností své matky, která se zcela vymykala obvyklé představě. Oba dva autoři čekali na úspěch svých knih delší čas. Zatímco Horowitz napsal několik knih s průměrnou úspěšností, Rowling si přála uspět hned se svou prvotinou. Rowling se nechala inspirovat nejvíce knihou *Little White Horse*, stejně tak se Horowitz inspiroval například knihami Jamese Bonda, které vměstnal do svých příběhů. Právě využití temné strany magie jako zdroje schopností mělo být tím, co odlišovalo dílo Horowitze od díla Rowling. Horowitz také zvolil jako hlavní téma vnitřní nedůvěru a odpor hlavního hrdiny, zatímco Rowling vycházela z osudového předurčení, které hrdina postupně přijímá za vlastní. I přes Horowitzovy větší spisovatelské zkušenosti působí literární jazyk knih o Harrym Potterovi propracovaněji.

V knize Evy Ibbotson je patrné dobré rodinné zázemí, které dokázala svým dětem a manželovi vytvořit. Proto i původní rodinné zázemí hlavního hrdiny je plné lásky a přijetí. V knihách o Harrym Potterovi se naopak odráží neuspokojivé zázemí jeho autorky a skutečnost odchodu nejbližších osob. Pocit odcizení a samoty je postaven do určitého kontrastu s radostí a akceptací, které Ibbotson popisuje na počátku své knihy. Ačkoli Ibbotson využívala svoji tvorbu jako jistou formu terapie, tak se dokázala s nástrahami a nepřízní osudu vyrovnat uspokojivě, a po celý život se, kromě své rodiny, mohla věnovat právě své oblíbené spisovatelské činnosti; pro Rowling je psaní spíše východiskem z nouze, jak materiální, tak duševní. Je to pro ni něčím, co skýtá určitou naději na lepší budoucnost. Ačkoliv nelze říci, že první díl *Harryho Pottera* (1997) byl sepsán ze zjištěných důvodů, jeho vznik lze odvodit z jiných životních okolností, nežli vznik *The Secret of Platform 13* (1994) Evy Ibbotson i *Groosham Grange* a *Return to Groosham Grange: the Unholy Grail* (1990) Anthonyho Horowitze.

Ibbotson je také jedinou autorkou, která již nežije. Její kniha vznikla před sepsáním příběhu o Harrym Potterovi i před vydáním *Groosham Grange*. Ona i Horowitz mohly svý postavám vtisknout určitou podobnost s některým

postavami z dřívějších knih, zatímco Rowling stvořila Harryho Pottera jako prvního vlastního hrdinu. Čtenáři jejích knih si museli k ní jako k autorce najít vlastní cestu, zatímco druzí dva autoři již určitým okruhem fanoušků disponovali. Harry Potter tak není pouze dalším počinem své autorky. Zejména první díl zobrazuje pohnuté zkušenosti z autorčina života, které se odrážejí v barvitém popisu prostředí školy magie a Harryho osudu. Úspěch autorčiny prvotiny způsobil, že stvořila dalších šest dílů, zatímco Ibbotson se posléze věnovala vytvoření jiných postav a Horowitz vydal pouze jediné pokračování této knihy. Lze tak říci, že příběh o Harrym Potterovi vyjadřuje proměnu autorčina osudu od chudé a vyloučené ženy k bohaté a sebevědomé dámě, která nikdy nezapomněla na svůj původ. Ibbotson a Horowitz však do svých knih vložili určitý úsek svého života, který uzavřeli, a nadále pokračovali v rozvíjení jiných příběhů.

6 Charakteristika hlavních postav

6.1 Harry Potter

Knihy o čarodějnickém učni Harrym Potterovi se staly světovým fenoménem z několika důvodů. Jeden z nich představuje vývoj hlavní postavy, s níž se mohou ztotožnit nejen děti navštěvující internátní školy. Harry Potter se na počátku příběhu nachází v pozici neoblíbeného chlapce, který vystupuje jako introvert v nepříznivém prostředí. Cítí se něčím zvláštní a jiný, avšak neumí pojmenovat, proč se tak cítí. Seznámení s prostředím magie pro něho znamená návrat domů, do prostředí, v němž postupně nachází sám sebe, objevuje svou historii a rozvíjí své schopnosti.

V prvním dílu se dětský hrdina začleňuje do kolektivu, poznává, jak obstat v novém prostředí a co od něho noví učitelé i spolužáci očekávají. Na několika místech Harry podrobuje své pocity a jednání sebereflexi, která však odráží spíše nejistotu jedenáctiletého chlapce, nežli hlubší úvahy o životě. Právě tyto úvahy pomáhají čtenářům nahlédnout do hrdinova nitra a provázet ho na jeho cestě. Zde se také hrdina dozvídá o svém úkolu, o hrozbě, které bude čelit i v následujících dílech, a postupně zjišťuje, jak hluboce je toto nebezpečí svázáno s jeho osudem. Harry se také musí naučit věřit svým nejbližším přátelům a najít v sobě odvahu přijmout výzvu.

Motiv smrti se objevuje již v prvním díle. Ačkoli je v tomto díle patrný motiv zla a sebeobětování, vše je udrženo v mezích pohádkového příběhu, kde dobro vítězí nad zlem. Konkrétně se zde objevuje lord Voldemort, proti kterému se musí bojovat, ale nedochází k žádným ztrátám na životech ani ke zbytečnému násilí.

Motiv oběti či sebeobětování je zde prezentován hrou v šachy, která je spojena se smrtelným nebezpečím, což může čtenáře pomalu připravovat na zlo objevující se v dalších dílech. *„You’ve got to make some sacrifices! I take one step forward and she’ll take me – that leaves you free to checkmate the king,*

*Harry!*⁸³ Nakonec musí odvalu a sebeobětování objevit i hlavní hrdina, jinak by neodmítl nabídku lorda Voldemorta, který mu slibuje oživení mrtvých rodičů. Nakonec Harry nad padouchem zvítězí, jelikož Voldemort nevydrží jeho dotek, což opět souvisí s láskou a sebeobětováním.

Druhý díl již navazuje na známé prostředí magického světa, v němž se hlavní hrdina pohybuje sebejistě a s určitým záměrem. Důležitý motiv zde představuje tajemná komnata – místo, které nikdo nezná, avšak z něhož hrozí bezprostřední nebezpečí. Již na počátku příběhu Harry při své cestě do Bradavic zabloudí, a motiv bloudění lze nalézt v celém příběhu. Hrdina se setkává s určitými indiciemi, avšak nedokáže nalézt přímou cestu k odhalení zdroje nebezpečí. V díle se objevuje také motiv strachu – hrdinové, zejména Ron, se musí postavit svým temným stránkám v podobě zhmotnění nejvnitřnějších obav v podobě pavouků. Harry, po odhalení schopnosti mluvit s hady, pak musí vyřešit záhadu tajemné komnaty v ovzduší nedůvěry a podezření, že právě on je tím zdrojem nebezpečí. Touha pomoci kamarádce je však silnější než osobní pocity smutku a odvržení, a Harry se dokáže povznést nad negativní přijetí ze strany spolužáků.

Zde se poprvé setkáváme s doložitelnou podobností mezi Harrym a Voldemortem, jelikož oba dva ovládají hadí jazyk. Motiv oběti a sebeobětování je zde patrný a poněkud silnější než v dílu prvním. Například jsou medlovští studenti přeměněni v kámen, Ron je nucen zůstat před Tajemnou komnatou aj. Kniha je určena pro starší čtenáře, jelikož je zde velice složité rozlišit hranici mezi dobrem a zlem. Například Ronova sestra Ginny stojí za vším špatným, protože byla pod vlivem mocného deníku.

Ve třetím dílu již Harry přestává být dítětem a proměňuje se v mladého chlapce. Také síla nebezpečí, jemuž musí čelit, se zvětšuje. Kromě lorda Voldemorta se hned v úvodu Harry dozvídá, že z nejtřeženějšího vězení uprchla

⁸³ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 227. ISBN 0747532745.

osoba mající zájem na jeho smrti. Harry přijíždí do Bradavické školy s nadějí, že zde bude v bezpečí, avšak setkání s mozkomory (dementors) mu odhalí, nakolik je vůči projevům zla bezbranný. Přesto se však musí s touto osobou setkat tváří v tvář a odhalit, že vše je jinak, než jak mu to prezentuje jeho okolí. Motiv odkrytí pravé skutečnosti, která není patrná ostatním, je zobrazen také v hodinách věštění, přičemž skutečné proroctví se zobrazí pouze za přítomnosti hrdiny. Harry se také poprvé přímo setkává s někým, kdo znal jeho rodiče, a přibližuje se odhalení svého skutečného původu. V jeho vývoji se objevuje nejen touha nalézt odvalu a odhodlání pokračovat v naplnění svého osudu, ale také nejistota a obavy, zdali je schopen dostát vlastním očekáváním i očekáváním svých blízkých.

Objevuje se zde motiv vězení a vězně, což čtenáře pomalu odsouvá od pohádkového příběhu k závažnějším tématům. Vězeň zde představuje jedinou rodinu Harryho Pottera, která, dle všech důkazů, zradila jeho rodiče tím nejhorším způsobem. Pravdu se bohužel kvůli uvěznění svého kmotra v Azkabanu nemůže dozvědět. Když se ji nakonec po jeho uprchnutí díky své chabrosti dozví, pomůže mu čas. Objevuje se zde druhá šance, díky obraceči času a jeho schopností vrátit čas. Novým motivem pro vyspělejší čtenáře může být bezpráví, jelikož ani kmotr Sirius, ani Harry nemohou s nastalou situací nic dělat.

Dále se zde objevuje motiv mozkomorů, dementors, což lze chápat jako depresi či bezmoc, se kterou se dá bojovat. „*But the dementor didn't move, so Lupin muttered something, and a silvery thing shot out of his wand at, and it turned around and sort of glided away...*“⁸⁴ Tento motiv se objevuje o dva roky dříve ve druhém díle trilogie *Jeho temné esence* Philipa Pullmana, *The Subtle Knife: His Dark Materials II* (1997). Konkrétně se zde objevují fantomové, kteří se žijí pouze dušemi a vědomím dospělých. Na rozdíl

⁸⁴ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. New York: Arthur A. Levine Books, 1999. Page 85. ISBN 0-439-13635-0.

od Pullmanova podání, se u J. K. Rowling lze těmto monstrům bránit kouzlem Expecto patronum.

Ve čtvrtém dílu se čtenář setkává již s mladým mužem, který se cítí jistý v mezilidských vztazích. Tato skutečnost je dána zejména vztahem s kmotrem, který Harryho doprovází na jeho cestě za nelehkým úkolem. Harry nechává čtenáře nahlédnout do svého nitra, které je rozpolceno mezi starostmi dospívajícího chlapce a obavami z nejistého osudu, který se má naplnit v blízké budoucnosti. Stěžejním motivem je zde nedobrovolná účast na plnění úkolů, které dalece přesahují Harryho schopnosti. Hrdina je zde ohrožen nejen úkoly samotnými, ale také počáteční nedůvěrou svého okolí i blízkých přátel, jejichž vzájemné vztahy procházejí zatěžkávací zkouškou. Harry musí dospět rychleji než jeho vrstevníci, a svým způsobem se jim začíná vzdalovat. Dostává se do izolace, v níž zjišťuje, že na naplnění svého osudu je naprosto sám. Poprvé se také setkává se ztělesněným Voldemortem a zjišťuje s tímto netvorem určitou podobnost. Zde se prohlubuje hrdinova dvojznačnost – čtenář se sice ztotožní s procesem vývoje hrdiny, avšak nelze určit, zdali je hrdina jednoznačně kladný. Pochyby a úvahy o podobnosti Harry a Voldemorta dávají tušit komplikovanost vnitřního světa hrdiny.

Stejně jako v prvním dílu je zde patrný motiv hry, soutěže. Na rozdíl od prvního dílu zde není zlo jen naznačeno, ale vygraduje zbytečnou smrtí Harryho spoluhráče Cedrica, který se pouze ocitl ve špatný čas na špatném místě. Zde se už nejedná o sebeobětování. Motiv smrti lze v tomto díle objevit hned dvakrát. Nejen ve smrti Cedrica, ale také v zabití Bartyho Skrka. Tato smrt je o to zrudnější, že vrahem byl jeho vlastní syn – Barty Skrk junior.

První díl ukrýval motiv závidění spojený se zcudlením z Erisedu. Konkrétně Ron záviděl Harrymu jeho slávu. Tento motiv je rozpracován více v dílu čtvrtém, jelikož se Ron chtěl také zúčastnit soutěže, ale nemohl, zatímco Harry nechtěl, ale byl podvodně vybrán. *„Harry got to his feet, trod on the hem of his robes, and stumbled slightly. He set off up the gap between the Gryffindor and Hufflepuff tables. It felt like an immensely long walk; the top table didn't*

seem to be getting any nearer at all, and he could feel hundreds and hundreds of eyes upon him, as though each were a searchlight.“⁸⁵ Poprvé se zde objevuje motiv lásky a soupeření. Například se Harry zamiluje do Cho, která přijala pozvání na ples od Harryho protivníka Cedrica; Ron si uvědomuje své city k Hermioně, která se zamilovala do Viktora Kruma.

Podobně jako ve druhém dílu, i zde by měl čtenář rozeznat dobro od zla – zde konkrétně Pošuka Moodyho, který v tomto díle supluje roli otce více než profesor Brumbál.

Od pátého dílu je patrné, že hrdinův svět se již neomezuje pouze na prostředí bradavické školy. Do chodu této instituce zasáhne ministerstvo kouzel, a hrdina se svými přáteli je nucen čelit nejen hrozbě samotného Voldemorta, ale také jeho příznivcům. Tak, jako se rozrůstá okruh Harryho pomocníků, zvětšuje se také okruh osob, které mu aktivně kladou do cesty překážky. Hrdina již vystupuje jako mladý muž, který musí přijmout zodpovědnost za své činy a naučit se obstat v rychle se měnících podmínkách. Znamé a oblíbené místo školy čar a kouzel se stává dějištěm boje mezi dobrem a zlem, přičemž není snadné rozeznat, kdo na které straně stojí. Také hrdinův vnitřní svět je komplikovaný. Vlastní citové problémy se střetávají s nutností chránit nejen sebe, ale také své přátele a spolužáky před zásahy Voldemortových spolupracovníků. Jeho denní život stojí v kontrastu se životem spolužáků, kteří nemusí čelit hrozbě smrti tak bezprostředně. Pouze Harry si uvědomuje, co přesně bradavické škole hrozí. Zároveň se v tomto dílu Harry ocitá v Bradavicích naposledy – v následujících dílech již musí čelit Voldemortovi mimo prostory této školy.

Roli otce v pátém dílu přebírá kmotr Sirius, avšak děje se tak jen na chvíli. Opět se zde objevuje motiv zbytečné a velmi kruté smrti, kdy Belatrix, Siriusova sestřenka, vyřkne smrtící kletbu proti svému bratranci. Stejně jako v předchozích

⁸⁵ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Goblet of Fire*. New York: Arthur A. Levine Books, c2000. Page 273. ISBN 0-439-13959-7.

dílech, tak i zde má čtenář problém s rozlišením dobra a zla. Umbridgeová, která se zpočátku a navenek jeví jako hodná postava, je nakonec ztělesněným zlem, o čemž svědčí například její tresty. „*The words had appeared on the parchment in what appeared to be shining red ink. At the same time, the words had appeared on the back of Harry's right hand, cut into his skin as though traced there by a scalpel – yet even as he stared at the shining cut, the skin healed over again, leaving the place where it had been slightly redder than before but quite smooth.*“⁸⁶ Tento motiv jde více do hloubky prostřednictvím tisku a politické moci. Ministr kouzel, Poppletal, se bojí o svou moc a zbrojí proti Harrymu I Brumbálovi všemi dostupnými prostředky – i tiskem.

Paralelou k Fénixovu řádu (organizace bojující proti Voldemortovi) je Brumbálova armáda, což je sdružení studentů pod Harryho vedením. Tito studenti se snaží Bradavickou školu chránit před zlem. Nakonec, v tomto díle, vyhrává Fénixův řád a Brumbálova armáda, jelikož byla Umbridgeová zproštěna funkce ředitelky školy a kouzelnické společenství si uvědomilo, že se lord Voldemort vrátil.

Šestý a sedmý díl již zobrazuje Harryho Pottera jako dospělého muže. Po smrti nejbližších dospělých osob, svého kmotra a ředitele bradavické školy, musí Harry najít způsob, jak čelit Voldemortovi bez jejich pomoci. Ačkoliv je do dovršení sedmnácti let chráněn kouzlem pro nezletilé čaroděje, nemůže se vrátit do Bradavic. Zároveň je zkoušce podroben i vztah mezi jeho přáteli Hermionou a Ronem. Harry již není chlapcem, udiveným ze světa magie, ale mladým mužem, který byl sice vyvolený, ale zároveň je velmi osamělý. Na své cestě musí čelit nejen vnějším, ale zejména vnitřním hrozbám, které jsou násobeny nacházením vteálů s kousky duše lorda Voldemorta. Harry poznává, kolik podobného s tímto pánem zla má, jak mnoho vlastností spolu navzájem sdílejí, a že člověka nedělá dobrým jeho původ, ale rozhodnutí, která v životě

⁸⁶ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Order of the Phoenix*. New York, NY: Arthur A. Levine Books, 2003. Page 267. ISBN 0-439-35806-x.

učiní. Hrdina musí poznat oblasti, které mu nejsou příjemné, například politické zákulisí Voldemortova působení, a zároveň si přiznat své osamocení a pocit vyloučenosti. Přijímá úděl osamělého hrdiny, který sám musí čelit všem nástrahám. Teprve přijetí nutnosti obětovat sám sebe mu umožní naplnit vlastní osud a stát se skutečně dospělým mužem.

Dva poslední díly doprovází velice důležitý motiv, motiv nesmrtelnosti. Ačkoli se objevil již v prvním dílu prostřednictvím kamene mudrců, zde se nabízí rovnou dvakrát, a to v podobě viteálů a kamene vzkříšení. Zároveň je zde nejvíce patrný rozdíl mezi Harry Potterem a lordem Voldemortem, jelikož Harry Potter po nesmrtelnosti netouží, a proto zahazuje neporazitelnou bezovou hůlku i kámen vzkříšení – relikvie o které lord Voldemort stál ze všeho nejvíce.

Čtenář se zde více než v předchozích dílech setkává s motivem sebeobětování. Brumbál obětoval svůj život, aby Snape zůstal ve Voldemortově přízni a mohl dál potají pomáhat Harrymu; Snape se obětoval a zabil Brumbála, aby byl Draco Malfoy stále čistý a bez viny. Dále zde graduje i motiv zbytečných úmrtí – Hedvika, Pošuk Moody, Dobby, Tonksová aj. Tento motiv zbytečné smrti lze nalézt i u Horowitza, který nechá zbytečně zemřít školního inspektora. Rozdíl mezi těmito autory je takový, že J. K. Rowling jasně stanovila, že zlo je přímo spojené s Voldemortem, ale u Horowitza se do smrti inspektora zapojila celá škola, která tento čin obhajuje jako obranu, i když to byla zákeřná vražda nevinného člověka, který neměl šanci se bránit.

V neposlední řadě může čtenář zpozorovat motiv důvěry a zrady, neboli skrytého zla. Například v situaci, kdy Harry věřil učebnici a kouzlům patřícím Prince dvojí krve. Teprve při použití jednoho kouzla si uvědomil, že učebnice je zlo stejně jako deník lorda Voldemorta, se kterým přišla do styku Ginny ve druhém dílu, protože toto kouzlo málem zabilo jeho nepřítele Draca Malfoye.

Nový motiv je motiv naděje, neboli přeměny zla v dobro. Jedná se o situace, kdy Dracova matka, Narcisa, řekne Voldemortovi, že je Harry Potter mrtvý, ale sama si uvědomuje, že lže. „*He is dead!*“ Narcissa Malfoy called

to the watchers.“⁸⁷ Nejpřekvapivější je poznání, že Snape nebyl oním padouchem, ale naopak stál po celou dobu na straně Harryho Pottera.

6.2 Ben (The Secret of Platform 13)

Tento příběh pojednává o obyvatelích Ostrova, kteří žijí daleko od světa lidí. Na Ostrově můžeme nalézt jak lidi, tak jednooké obry, draky, mořské víly aj. Jejich osudy se s těmi lidskými protnou v okamžiku, kdy se tři ženy z Ostrova vydají na návštěvu světa lidí a je jim ukraden královský syn. Průchod se nachází na třináctém nástupišti nefunkčního nádraží King's Cross a otevírá se jednou za devět let, na devět dnů. Zde můžeme vidět symboliku čísla devět, což je podobné s *Groosham Grange*, kde se setkáváme s číslem sedm – sedmý syn svého otce. Právě za devět let je do světa lidí vyslána záchranná skupina, která má za úkol přivést dítě zpět. Motiv tajného nástupiště se objevuje také v dílech J. K. Rowling, konkrétně se jedná o nástupiště 9 ¾, ve kterém se taktéž nachází tajný průchod do jiného, magického, světa.

Jeden z členů záchranné skupiny je obr s jedním okem, který byl učiněn neviditelným, aby nezpůsobil ve světě lidí poprask. Dosáhli toho pomocí kouzelných kapradin. Tento akt lze chápat jako paralelu k neviditelnému plášti, jelikož oba dva nechránily hrdiny úplně. Obrovi bylo vidět oko, pokud bylo otevřené a Harry Potterovi z pláště vykukovaly nohy, když z něj vyrostl. U obou hrdinů tedy platí, že byli neviditelní, ale zároveň nechránění vůči fyzickým projevům přítomnosti.

Královský syn se dostane do bohaté rodiny, v níž vyrůstá jako vlastní dítě, které je hýčkáno a rozmazlováno. O tom jsou alespoň princovi zachránci přesvědčeni. Po příchodu do princova dočasného bydliště se zachránci setkávají s chlapcem, Raymondem, kterého mylně považují za prince. Královský syn, Ben, zde pracuje velice tvrdě a všichni se k němu chovají jako ke sluhovi. Po bližším

⁸⁷ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Deathly Hallows*. Reinforced library ed. New York: A.A. Levine, 2007. Page 726. ISBN 0545029368.

seznámení s Raymondem k němu však zachránci získají spíše antipatie, než přízeň, a pouze vědomí jeho královského původu je zavazuje k projevům úcty a respektu. Zde bychom mohli vidět podobnost s Harry Potterem, protože si záchranný tým spletl Raymonda s Benem stejně jako Hagrid si spletl Dudleyho s Harrym.

Po příchodu zachránců do světa lidí se zde začne projevovat působení magie. Poté, co je s ní konfrontován Ben, který spí v kamrlíku bez oken, připadá mu celý svět nadpřirozena úžasný a krásný. Rozmazlený Raymond však po zjištění svého skutečného původu reaguje sobecky a zajímá se pouze o výhody, které mu jeho královský původ může přinést. Skutečnost, že na Ostrově všichni žijí v míru a přátelství je pro Raymonda stejně nepochopitelná, jako způsoby trávení volného času či porušení ekonomických zákonitostí. Informace o existenci Ostrova a okolnosti svého původu navíc sdělí své matce.

Ačkoliv Ben k zachráncům zdánlivě nepatřil, svou milou povahou a nezištným jednáním si mezi zachránci získal přátele. Zejména mladá čarodějnice Ofka, která je mu věkově nejbliže, ho provází všemi změnami, které se v jeho i Raymondově životě odehrávají. Matka se Raymonda rozhodne ukrýt, neboť se domnívá, že ho zachránci chtějí unést. Dříve než ho skupinka z Ostrova najde, zmocní se ho harpyje a rozhodnou se ho odnést na Ostrov. Ben se mezitím dozví, že jeho věrná ochránkyně tetka Brownová, která se o něj celý život starala, zemřela, a sám musí čelit dvěma násilníkům. Ofka ho zachrání a přesvědčí ho, aby se s ní vydal na Ostrov.

Harpyje mezitím předhodí Raymonda k nohám krále a královny. Chlapec se vzpouzí a při pohledu na dva cizí lidi se chová agresivně. Ani král a královna se nezdají být spokojeni. Teprve když průchodem projde Ofka a Ben, poznají svého syna, beze slov. Ben je uznán následníkem trůnu a spolu s Ofkou zůstávají na královském hradě. Zde nastává šťastný konec, týká se shledání rodiny, kterým končí nešťastné dětství.

6.3 David (Groosham Grange)

V prvním díle se David zdá být obyčejným klukem, pro kterého jeho rodiče touží zajistit nejlepší vzdělání, alespoň podle jejich názoru. David je však z vybrané soukromé školy vyloučen, což velmi zklame zejména jeho otce, který dříve navštěvoval stejný institut. Otec, sedmý syn svého otce – což je chápáno jako výjimečné a neobvyklé, byl sám v dětství podroben tvrdé výchově, a přísný režim uplatňuje také na svého syna. Stále zdůrazňuje, že David pro něho představuje, na rozdíl od jeho šesti sester, velké zklamání. Ačkoli se může zdát, že zde rodina plní svou funkci, opak je pravdou. Je zde naznačováno domácí násilí při hádkách rodičů.

O škole se hlavní hrdina dozvídá z dopisu, který slibuje tvrdou výchovu, což se líbí zejména Davidovu otci. Motiv dopisu se objevuje jak v *Groosham Grange*, tak u Harryho Pottera. U Harryho Pottera je však dopis určen přímo pro hlavního hrdinu a odhaluje mu nový a pohostinný svět. Bývá doručen sovami. U *Tajemství 13. nástupiště* hraje dopis také důležitou roli a to v momentě, kdy se malý princ Ben dozvídá, že je královského původu. Toto zjištění mu zprostředkovává dopis od jeho vychovatelky tetky Brownové, která se jej rozhodla sepsat na smrtelné posteli.

Proto je rád, že ho může poslat do neznámé školy na dalekém ostrově, jejíž pracovníci slibují dostat zásadám spartské výchovy. David odjíždí téhož dne vlakem se dvěma dalšími novými žáky do Groosham Grange, místa, o kterém v životě neslyšeli. Ve vlaku se všichni tři dohodnou, že si budou v neznámém prostředí oporou, i přesto, že Jill již plánuje útěk a Jeffrey je obtloustlý a nemotorný. Opět můžeme spatřit podobnost s dílem J.K.Rowling, tři přátelé se setkávají ve vlaku, který je má dopravit do tajemné školy. Skupinka je složená ze dvou chlapců a jedné dívky.

Cesta vlakem a lodí zavede žáky daleko od obydlené oblasti, na ostrov obehnaný útesy a porostlý hustým lesem. Uprostřed lesa se nachází jejich nová škola. Zatímco v *Groosham Grange* seděti do školy dostávají vlakem, autem

a loďkou, u Harryho Pottera je to pouze vlakem a loďkou. Jedna část cesty do Groosham Grange přibývá. Zároveň prostředí, ve kterém se škola nachází, lze vidět jako podobné. Bradavická škola není zakreslená v mapě stejně jako Groosham Grange a obě mají poblíž hustý les. Na druhou stranu Ostrov je schován v mlze.

David si od počátku všimá odlišného chování svých spolužáků, kteří se nechovají jako běžné děti. Všichni chodí způsobně, jsou k sobě navzájem slušní, a přece tak zvláště odtažití. Dochází zde k vytrácení originality osobnosti, nedokreslené psychologii postav. Se stejným motivem se čtenář může setkat i u Pullmana (*The Subtle Knife: His Dark Materials II*, 1997), kde fantomové vysávají z dospělých identitu a duši. Ve stejném duchu může na čtenáře působit škola Groosham Grange, kde se studentům mění jména společně s jejich osobností. Děti se zde nechovají jako děti lačnicí po hře, ale jako dospělí projevující touhu jen a pouze po zdokonalování a vzdělávání.

Vyučující se také velmi odlišují od všech učitelů, které David doposud poznal, ať již vzhledem, anebo vystupováním. Vše stručně shrnul do dopisu domů: „*Pan Kilgraw, zástupce ředitele, je upír. Pan Creer, který nás učí keramiku, náboženství a matiku, je mrtvý. Slečna Pedikurová, máme ji na angličtinu a dějepis, by měla být mrtvá, protože už jí je nejmíň šest set let!*“⁸⁸

Navíc David získá pocit, že ostatní mu jsou schopni číst myšlenky. U Harryho Pottera je tento motiv spojen s vyloženě černo umagií. Aby se jí mohl Harry Potter bránit, studuje se Snapem nitrobranu.

Snaží se tyto záhady vyřešit, avšak při pokusu prohledat kancelář zástupce ředitele je odhalen, a pomocí kouzelné masti je ve snu teleportován do velké jeskyně, kde je svědkem přijetí svého kamaráda do společenství školy.

⁸⁸ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 66. ISBN 978-1-4063-6168-1

David je na Jeffreyho velmi rozzloben, neboť jeho kamarád se dokázal adaptovat rychleji a našel si nové přátele, které, zdá se, vyměnil za přátele z vlaku. Ačkoli se zdá, že Jeffrey je nejslabší člen této party, není to úplně pravda. Jeffrey se sice přidá na stranu nových spolužáků, ale čtenář se teprve postupem času dozvídá, že neměl jinou možnost, kromě smrti.

K tomu je nadmíru jasné, že jména nových spolužáků nejsou jejich vlastní, a obsahem vyučujících předmětů není pouze obyčejná historie či tradiční vaření, ale získání specifických dovedností, například modelování voskových figurek či míchání zvláštních chemických sloučenin. David by rád zjistil více v knihovně, avšak místo knih tam najde pouze vycpané hlavy zvířat a prázdné stoly. Necítí se ve škole příjemně.

David a Jill se ještě více spřátelí, a poté, co se Jill neúspěšně pokusí o útěk, rozhodnou se poslat několik vzkazů v různých lahvích na pevninu. Jeden z nich se dostane až na ministerstvo školství, odkud je vyslán inspektor, který má školu prověřit. Vyučující i žáci jsou na jeho příchod připraveni, a inspektor o nich získá nejlepší mínění, a proto mu David a Jill nenápadně předají lístek se vzkazem a prosbou o schůzku mimo školu. Místo osobního setkání jsou však svědky brutální vraždy inspektora. Tato událost jen umocní jejich touhu utéci z ostrova.

Objevuje se zde nevinná oběť, za jejíž smrt nesou zodpovědnost také David a Jill, jelikož pana inspektora pozvali. Je zde naprosto setřen rozdíl mezi dobrem a zlem, protože všichni nesou svou část viny na zabití inspektora pomocí woodoo. Na rozdíl od Groosham Grange, u Harryho Pottera je víceméně jasné, která postava je kladná a která je záporná.

O útěk se společně pokusí jeden všední den, kdy ke škole přijíždí převozník s nákladem. Oba dva se pokusí dostat do lodí, ale Jill je nakonec chycena a musí zůstat. Davidovi se podaří dostat se na pevninu i do prvního většího města, avšak vzápětí si povšimne, že je pronásledován jedním ze zaměstnanců školy. Pokusí se tedy uniknout ve vláčku vedoucím do strašidelného zámku, ten ho však

zavede zpět do školy. Jill mu pomůže dostat se do velké jeskyně, a vysvětlí mu, že i on disponuje schopností magie, kterou se v této škole může naučit ovládat. Poté, co mu ředitelé školy dají na výběr buď přijetí svého osudu, nebo smrt, David se rozhodne pro přijetí. Zdá se, že nebude litovat.

První díl na čtenáře může působit vesměs negativně, protože to vypadá, že jde hlavním hrdinům o život. Škola nepůsobí jako příjemné a domácí prostředí jakou Harryho Pottera. Hlavní hrdina má ve škole Groosham Grange pocit, že ho chtějí zneužít, že musí být neustále ve střehu.

Na konci se i hlavní hrdina David musí rozhodnout, zda v den svých narozenin přijme prsten a stane se členem společenstva. Prsten značí příslušnost ke škole Groosham Grange a schopnost magie, stejně jako symbol hůlky u Harryho Pottera. Osudný je i den narozenin, kdy se jak Harry, tak David musejí rozhodnout, zda se stanou členy kouzelnického společenství či nikoliv. U Davida je tento moment o něco více vyhrocený, protože s ním čtenář soucítí, když se snaží ubránit nátlaku a manipulaci. Situace je natolik vážná, že pokud by tuto nabídku nepřijal, musel by zemřít.

Druhý díl, *Return to Groosham Grange: the Unholy Grail* (1990), čtenáře přivádí zpět do Groosham Grange, kde se David zžil se školou, našel si nové přátele a patří k nejúspěšnějším žákům vůbec. Zároveň probíhá soutěž o Prokletý grál, v čemž by čtenář mohl vidět spojitost s Ohnivým pohárem. Zároveň motiv učitele, který se zprvu snaží hlavním hrdinům pomáhat, ale nakonec se ukáže, že on je ten zlý. Tento motiv je společný pro obě dvě knihy; u Harryho Pottera je to Pošuk Moody (ačkoli se jendá pouze o jeho fyzickou schránku) a u *Groosham Grange* se jendá o pana Helliwella.

David zároveň ve škole hraje fotbal, což by mohlo být chápáno jako paralela k famfrpálu, k kouzelnickému sportu ze světa J.K.Rowling. Pro získání Svatého grálu, stejně jako Ohnivého poháru, musí student překonat různé nástrahy a tomu nejlepšímu bude tato trofej svěřena. V obou knihách se objevuje motiv dobra a zla. V *Groosham Grange* chce někdo, konkrétně pan Helliwell, školu zničit,

v čemž mu David zabrání. V Bradavické škole čar a kouzel se lord Voldemort snaží získat svou tělesnou podobu, což se mu nakonec povede, i když při pokusu zabít Harryho Pottera selže. Tento moment posouvá děj dopředu pro další knihy. U Davida je patrný posun od prvního dílu, protože začíná mít rád školu a líbí se mu tam.

Podobný je vztah ředitelů škol k hlavním hrdinům. Oba dva ředitelé, ředitel Groosham Grange i Bradavic, zde suplují roli otce. Zatímco Brumbál nikdy v Harryho neztratil důvěru, pan Kilgrew je opačný případ a David si musí důvěru získat zpátky.

Ačkoli se v Groosham Grange objevuje převážně černá magie, nejedná se o školu vysloveně zlou. Na druhou stranu J.K.Rowling tento motiv propracovala v konceptu čtyř kolejí, aby právě lépe uchopila téma dobra a zla. Pro snazší orientaci černou magii spojuje především s kolejí Zmijozelu, i když i v této části Bradavic lze nalézt dobro. Zároveň poukazuje na to, že největší magie je v mezilidských vztazích, které nebývají pouze čenobílé.

7 Cesta do světa fantazie

7.1 Výchozí zázemí hrdiny

Harry Potter přebývá v rodině, která ho přijala pouze z povinnosti. Jeho teta a strýc ho nemají rádi natolik, aby měl svůj vlastní pokoj, a tak bydlí v přístěnku pod schody. Jeho strýc se projevuje nesmlouvavě a despoticky, pozitivní slovo si nechává pouze pro svého syna Dudleyho. Strýc Vernon v rodině udílí rozkazy a jeho manželka se mu ve všem přizpůsobuje. Syn Dudley, Harryho bratranec, vystupuje jako rozmazlený jedináček, kterému se dostává všech poct a výsad, aniž by se o ně musel s Harrym dělit.

Sám hlavní hrdina se tomuto údělu nijak nebrání. Jiné prostředí nezná a ačkoliv nevlastní mnoho věcí, drží si od celé rodiny odstup. Navíc, „*strange things often happened around Harry and it was just no good telling the Dursleys he didn't make that happen.*“⁸⁹ Dursleyovi se proto Harryho obávají, a to je jeden z důvodů, proč jsou na něho tak tvrdí. Záměrně mu zatajili jeho původ, neboť sestra tety Petunie, Harryho matka, se kvůli svým kouzelnickým schopnostem stala velmi oblíbenou, a teta na ni proto žárlila. Když tedy Harry dostal pozvánku do bradavické školy, Dursleyovi učinili vše pro to, aby Harry tuto pozvánku nepřijal.

Před nástupem do bradavické školy bylo pro Harryho charakteristické zejména opakované upírání fyzických i materiálních statků, které se naopak v plné míře dostávaly Dudleymu. Harry si tomuto počínání uvykl, a dokonce nedostal ani šanci výrazněji protestovat proti hrubému násilí ze strany svého bratrance a jeho kamarádů. Neobvyklé události odehrávající se v jeho dosavadním životě však dávaly Harrymu určitou naději, že život, který vede, nebude navěky stejný. V některých chvílích se mu jako vzpomínka vyjevil „*a blinding flash of green*

⁸⁹ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 23. ISBN 0747532745.

light and a burning light and a burning pain on his head.“⁹⁰ Smutek, který ho vzápětí naplnil, byl znásoben vědomím, že nemá na rodiče žádnou fyzickou památku a zná pouze jedinou informaci o jejich smrti.

I přes dosavadní nepříznivé okolnosti Harryho vývoje nepůsobí hlavní hrdina negativně, spíše smířeně a smutně. Sám v koutku duše doufá, že ho jednou někdo přijde vysvobodit, což se mu splní v podobě pozvánky do Bradavic, avšak jeho náhradní rodina udělá vše pro to, aby se jeho sny nenaplnily. Právě jeho rodinné zázemí tak představuje první zkoušku, kterou musí hlavní hrdina projít – přijmout dané okolnosti, ale nevzdat se naděje na jejich zlepšení.

David, který je hlavním hrdinou knihy *Groosham Grange*, představuje typického chlapce, neoblíbeného ve společnosti. Soukromá Beton College, z níž se vrací domů, představuje typickou instituci, která před individuálním přístupem upřednostňuje tvrdou výchovu a nijak nebrání případné šikaně mezi spolužáky. Domácí prostředí však pro něho nepředstavuje přijatelnou alternativu, neboť otec je charakteristický svou despotickou povahou a matka je otci ve všem poslušná i přesto, že jí otec psychicky i fyzicky ubližuje. Po vyloučení „*the atmosphere in the room was distinctly chilly*“,“⁹¹ což vyjadřuje celkovou atmosféru v rámci rodiny.

Ačkoliv má David šest sester, ani jedna z nich se v příběhu neobjevuje. David tedy představuje typického osamocенého hrdinu, který u svých nejbližších nenalézá pochopení a přijetí. Jeho rodiče ho vychovávají v přísném duchu, nutí ho stravovat se vegetariánsky a plnit jejich přání, která spíše připomínají rozkazy. Otec Davidovi neustále zdůrazňuje, že je pro něho zklamáním, chová se velmi přezíravě a neohleduplně. V příběhu představuje prototyp typického bankéře, který je zahleděn do sebe a nedokáže se na svět podívat očima druhých lidí.

⁹⁰ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 27. ISBN 0747532745.

⁹¹ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 9. ISBN 978-1-4063-6168-1

Nezájem o synova přání a touhy a snaha určit mu životní dráhu pouze dle vlastního rozhodnutí zde představuje despotickou sílu, které se hlavní hrdina musí vzepřít a naučit se ji přemoci, aby se mohl vyvíjet.

Ani Davidova matka nepředstavuje symbol ochrany a péče. V příběhu vystupuje jako prototyp ženy, jejímž životním cílem je pečovat o manžela a vyhovět mu v každém ohledu. Několikrát jsou v prvních kapitolách popsána přímá ohrožení či fyzické zásahy, kterými otec matku častuje, ale matka se nikdy nevzepře. David si tak nemůže osvojit, jak si stanovit hranice, avšak jeho chování ukazuje, že má v sobě dostatek vnitřní síly, aby si dokázal určit svou cestu. Matčin podlézavý styl chování, kterým se snaží zakrýt vlastní nerozhodnost, je mu naprosto cizí, a rozhodnutí o poslání do neznámé internátní školy přijímá bez protestů. Dle svých slov „*was neither happy nor particularly sad.*“⁹² Emocemi své rodiny si nemohl být nijak jistý a vždy pochyboval, že by mohl ve svých rodičích vzbudit jakékoliv pozitivní city.

Hrdina knihy *The Secret of Platform 13* pochází z poněkud jiného zázemí. Na rozdíl od výše zmíněných hrdinů nevyrostal se svými příbuznými ani s rodiči, ale byl unesen. Jako nemluvně se dostal z tajemného Ostrova průchodem do říše lidí, kde si ho přivlastnila žena a odnesla ho do svého domu. Na Ostrově se narodil do královské rodiny, zatímco v lidském světě žije v rodině, která se podobá Dursleyovým v příběhu o Harrym Potterovi. Hrdina Raymond, za nímž se devět let po únosu vypraví skupina kouzelných bytostí vyslaných královskou rodinou z Ostrova, se spíše podobá Dudleymu, bratranci Harryho Pottera.

Ve skutečnosti jsou zde však hrdinové dva. Zatímco Raymond vyrůstá v rodině, kde ho matka rozmazluje a toleruje jeho výkyvy, nálady a rozmary, Ben, druhý hrdina příběhu, vystupuje v postavení sluhy a druhořadé osoby. Motiv podřadnosti a obyčejnosti ho silně spojuje s postavou Harryho Pottera, neboť

⁹² HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 38. ISBN 978-1-4063-6168-1

si je sám vědom své nedůležitosti a ani neočekává, že by se jeho osud mohl změnit. Jediné zastání má ve své ochranitelce, která je však vážně nemocná a hrdina se tak ocitá v osamění.

Příběh však sleduje také linii hrdinů, kteří se vypravili za princem do světa lidí, aby ho přivedli zpět k jeho právoplatným rodičům. Tito hrdinové mají magické schopnosti, jelikož vyrůstali na Ostrově, který je plný tvorů s nadpřirozenými schopnostmi. „*Years and years ago it was joined to the mainland, but then it broke off and floated away slowly westward.*“⁹³ Vládnoucí vrstvu zde však představují lidé, kteří se spolu s ostrovem odloučili od svých kořenů a rozhodli se žít na místě zahaleném v mlhách, kde panuje mír klidná atmosféra. Původní zázemí pravého hrdiny se tedy nachází na vzdáleném místě, k němuž se lze dostat pouze určitou cestou a za splnění určitých podmínek.

7.2 Atmosféra cesty a způsob přepravy

Cesta za naplněním osudu představuje pro hrdinu nevyhnutelné putování, které musí podstoupit, aby mohl projevit svou skutečnou podstatu. Mnoho hlavních hrdinů potřebuje na své cestě průvodce, na kterého se může obrátit. „*Průvodci je třeba se postavit tváří v tvář; zdá se, že na nevědomé úrovni je důvěrně známou postavou, přestože na vědomé úrovni je neznámý a překvapivý, ba dokonce hrozivý.*“⁹⁴ Tento průvodce hrdinovi odhaluje nové hodnoty a možnosti, které si může na své cestě zvolit, a může mu poskytnout určitá pomocná vodítka, pomocí kterých se dostane na správné místo.

Putování každého hrdiny má etapy. Pokud hrdina vyslyší prvotní volání, ať již dobrovolně nebo nedobrovolně, vždy to znamená, že „*duchovní těžiště hrdiny se přesune do neznámého území, mimo hranice vymezené*

⁹³ IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1. vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 9. ISBN 9780330398015

⁹⁴ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 62. ISBN 80-7178-354-4.

jeho společnosti.“⁹⁵ Vyslyšení volání znamená, že se hrdina musí vzdát doposud zavedeného systému hodnot a přijmout hodnoty nové, často protichůdné k jeho dosavadnímu způsobu nahlížení světa.

Případné odmítnutí takového volání je nazíráno jako „*neochota vzdát se toho, co člověk považuje za svůj zájem. Budoucnost není nahlížena jako neustálý koloběh smrti a zrození, ale ve světle skutečnosti, že je zapotřebí upevnit a zajistit současný systém ideálů, ctností, cílů a výhod.*“⁹⁶ Hrdina však následně zjistí, že jeho život postrádá smysl, a protože se mu nepodařilo naplnit roli, k níž byl určen, umírá v prokletí.

Podobné volání vyslyší také Harry Potter, který odchod ze své současné životní situace chápe jako vysvobození. V den, kdy se Harry dozví, že je čaroděj, se musí rozhodnout, zda tuto roli přijme či zda zůstane s Dursleyovými. Harry se rozhodne pro cestu do neznáma a tento svobodný výběr ovlivní celou atmosféru jeho putování s Hagridem. Hlavní hrdina je nejprve uveden do kouzelnického světa, v němž fungují věci zcela jiným způsobem, než na jaký byl zvyklý. Harry prožívá nečekaná, ale radostná překvapení.

První část jeho cesty ho zavede mezi obchody, v nichž si musí nakoupit potřebné čarodějné náčiní a také zvířecího pomocníka, který mu má sloužit při lekcích magie. Zde Harry potkává mnoho osob, které ho znají, avšak on je nikdy předtím neviděl. Během svého putování mezi obchody se setkává s řadou podivných lidí, kteří mu dávají najevo, že je nějakým způsobem mimořádný. Je vnímán jako hrdina mnohem dříve, než je odhaleno, čemu má čelit a kam přesně se má vydat. První část cesty mu odhaluje, co všechno bude pro naplnění svého osudu potřebovat, a již si také začíná vybírat, koho si vybere za své průvodce a přátele, a koho naopak odmítne.

⁹⁵ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 63. ISBN 80-7178-354-4.

⁹⁶ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 65. ISBN 80-7178-354-4.

Začátek druhé části cesty, která probíhá ve vlaku a na lodi, probíhá za dramatických okolností. Harry poprvé musí sám najít, kudy se dostane na požadované nástupiště. Lidé v jeho okolí, kteří disponují normalizovaným stylem myšlení mu nedokážou poradit. Pomůže až náhoda, neboť Harry potkává další čarodějnickou rodinu, jejíž členové putují na stejné místo. Harry tak získává nejen možnost zjistit, jak se dostat k vlaku, ale také kam vlastně cestuje. Jeden z bratrů, Ron, se stává jeho novým průvodcem a rádcem v mnoha oblastech, které jsou pro Harryho neznámé.

Cesta vlakem však také znamená prvotní setkání s temnou stranou v podobě spolužáka, který mu nabízí své přátelství. Harry cítí jeho neupřímnost a záludnost, a proto nabídku odmítá. Tím si však vytvoří první protivníky, kteří mu budou při jeho dalším putování připravovat obtížné zkoušky. I přes toto setkání je však atmosféra v kupé příjemná, Harry se do nového prostředí těší a neklade odpor.

Vlak projíždí poli a neznámými místy, což opět symbolizuje sestup hrdiny do podvědomí. Harry zanechává své dosavadní znalosti a zkušenosti na nástupišti a při cestování vlakem si postupně osvojuje základní znalosti, které bude po opuštění vlaku potřebovat. Potřebu dostat se až ke skutečné podstatě své osobnosti symbolizuje také přeplavení jezera, které musí absolvovat pouze studenti prvního ročníku. Harry tak projde symbolickým očištěním, které ho připraví na přijetí do nového společenství.

Davidův odjezd je velmi náhlý. Na přípravu na cestu nemá ani jeden den, rodinu opouští ten samý večer, co se dozvěděl, že je přijatý do Temného dvorce. Jako způsob přepravy byl zvolen vlak, do něhož mu zakoupili pracovníci školy místenku. Ale i zde je atmosféra ponurá. „*The scene could hardly been more gloomy if he had been sitting in a hearse on the way on his own funeral.*“⁹⁷

⁹⁷ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 42. ISBN 978-1-4063-6168-1

Počasí také nahrávalo negativní náladě, neboť bylo zataženo a přšelo. Také vlak byl zvenku špinavý a působil neútně.

Záměrem školy bylo umístit všechny nové žáky do stejného kupé. Všichni tři pocházejí z neuspokojivého prostředí, mají zkušenosti s ubližováním a šikanou pro svůj vzhled a odlišnosti. Cesta se zdá velmi dlouhá a tak si ji všichni krátí vyprávěním o svých životech. Každý z nich pochází ze svým způsobem abnormálního prostředí, a během cesty si vzájemně odhalují míru této abnormality. Cestou tedy vyplývá najevo, že každý z nich byl do této školy vybrán za určitým účelem.

Během cesty se k nim vetře kněz, který umí hrát na kytaru a zpívat. Celý jeho zjev a vystupování jen dokreslují podivnost celé situace. Nápadný na něm je zejména „*a silver crucifix, a St Christopher medailon and a Ban the Bomb sign.*“⁹⁸ Zpočátku se chová velmi vstřícně až vtíravě, ptá se, kam děti jedou, avšak když se dozví jméno destinace, ztratí vědomí, což může být chápáno jako náznak černé magie a nadpřirozena a samozřejmě jako varování. V dětech však tato skutečnost neprobudí výraznější emoční odezvu.

Další část přesunu se odehrává v automobilu, který nápadně připomíná pohřební vůz. Děti doprovází vrátný Gregor, postava shrbená a působící jako z jiného světa. Projíždějí polem, které se zdá být rozvlněné jako moře. I přes zapnuté topení „*he could feel the desolation of the scene creeping in beneath the cushion of hot air.*“⁹⁹ Cesta se za nimi ztrácí, a vede k úzkému dřevěnému molu, u něhož čeká malá loďka.

Přechod mezi automobilem a lodní dopravou je ještě podivnější než nástup do bývalého pohřebního vozu. Když vystoupí z auta, nevidí děti nic než širé moře a nekonečná pole, žádné město či vesnice v dohledu. Lodníka zastává jedinec,

⁹⁸ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 53. ISBN 978-1-4063-6168-1

⁹⁹ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 68. ISBN 978-1-4063-6168-1

který se nápadně podobá pirátovi a jehož jméno Krvavá lázeň by mohlo nahánět hrůzu. Samotné plutí na ostrov znamená dobrodružnou výpravu, „*in an instant the sky had disappeared and every sound seemed damp and instant.*“¹⁰⁰ Cesta probíhá poklidně, ale okolí je zahaleno mlhou a děti nejsou schopny pozorovat, kudy plují. Mlžný opar značí předěl mezi obvyklým, známým světem a světem tajemství a neznámého. Příjezd na ostrov a poslední cesta džípem přímo do školy pak dovrší náročné přemístění do nového prostředí.

„*Neznámé oblasti, spojené s přírodními projevy (poušť, džungle, oceán apod.) jsou volným polem vhodným pro projekci nevědomého obsahu.*“¹⁰¹ Všichni tři hrdinové se proto na své cestě musí dostat přes dlouhé lány polí, neznámá města a hluboké vody. Umístění vzdálených oblastí či školních zařízení na ostrově vyjadřuje symboliku cesty do podvědomí, kterou musí hlavní hrdinové podniknout, aby byli schopni nahlédnout do svého nitra a odhalit schopnosti, o kterých do té doby neměli tušení.

Cestování hrdiny z příběhu *The Secret of Platform 13* se neodehrává ve vlaku. Cesta spočívá v průchodu bloudou, jakýmsi vchodem, který se skrývá na nástupišti číslo 13. Blouda se otevírá jednou za devět let a spočívá v tom, že „*the suction currents and strange breezes can form themselves into wind baskets into which people can step and be swooshed up or down in an instant.*“¹⁰² První cesta hrdiny se odehraje bez možnosti ovlivnění. Do světa lidí ho odnesou tři sestry, které kdysi ze světa lidí odešly. Pro ně se tu otevírá motiv rozvzpomínání, které je vede k překročení zákazu cestování s malým princem.

Sestry cestují nejprve na plachetnici, která je dopraví z pevniny k průchodu. Poté musí počkat, až se průchod otevře a ony se rychle dostanou pomocí

¹⁰⁰ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 68. ISBN 978-1-4063-6168-1

¹⁰¹ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 81. ISBN 80-7178-354-4.

¹⁰² IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 20. ISBN 9780330398015

vzdušných vírů do světa lidí. Na Ostrově je možno slyšet i cítit zvuky a pachy z lidského světa, což činí cestu lákavější. Atmosféra cesty je pozitivní, avšak je zde znát prvek sobectví – chůvy si přály uspokojit vlastní touhu po návratu do místa, odkud pocházely, a to i přesto, že „*they have been unhappy as children: teased at school and beaten by their father.*“¹⁰³ Ostrov jim tak nabídl útočiště, které jim ve světě lidí scházelo. Ony se však přesto rozhodly toto útočiště opustit a vydat se do neznámého světa.

Narozdíl od cestování předchozích hrdinů se malý princ dostává do země lidí ne vlastní vůlí. Důležitější cesta se odehrává až v okamžiku, kdy lidský svět navštíví skupina zachránců. Jejich cesta je plná naděje, že najdou ztraceného prince a navrátí do království radost a štěstí. Putování však vstupem na nástupiště King's Cross teprve začíná. Cesta skupinu zachránců vede dále než by si sami přáli, a putování po světě lidí se neobejde bez nečekaných a ne vždy příjemných zážitků.

7.3 Setkání

Pro Harryho představuje každé setkání výzvu, a do určité míry předurčuje jeho budoucí chování a postoje. Harry se nesoustředí pouze na jedno konkrétní setkání, avšak snaží se „*obohatit se vznikem nového vztahu k danému archetypu, který tak do něho může proniknout a posloužit jako ochránce jeho duše.*“¹⁰⁴ Učitelé, s nimiž se Harry setkává, tak představují určité archetypy nejen dle svého vzhledu, ale také chováním a postoji. Albus Brumbál představuje archetyp vnitřního ochránce nejen kvůli síle svých kouzel, ale právě vzájemným vztahem s Harrym, který do něho vkládá neotřesitelnou víru. Profesorka McGonagallová symbolizuje systém, pořádek a řád, který musí hrdina dodržovat, případně se proti němu vymezit, ale bez něhož by celé hrdinovo působení skončilo v chaosu.

¹⁰³ IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1. vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 13. ISBN 9780330398015

¹⁰⁴ HOUSTON, J. *The Hero and the Goddess: The Odyssey as Mystery and Initiation*. London: Aquarian/Thorsons, 1993. Page 194. ISBN 1855382857.

Profesor Snape pak pro Harryho znamená skryté nebezpečí, které však musí být přítomno, aby se mladý hrdina mohl utvářet požadovaným způsobem.

Harry se také musí setkat s kouzelnými předměty, které ovlivní jeho budoucí směřování. Při setkání musí překonat strach a obavy, že sem nepatří, „*what if he just sat there with the hat over his eyes, until professor McGonagall jerked it off his head and said there had been a mistake,*“¹⁰⁵, a poté, co padne rozhodnutí, musí následovat osud, který mu byl určen. Harry však dostává možnost zvolit si, jakým směrem se vydá, a proto byl poslán do Nebelvíru a nikoliv do Zmijozelu. V nové koleji se uskuteční další setkání s novými spolužáky, která ho jen utvrzují, že je povolán k roli hrdiny.

Harry sám si však touto roli není jist a mnoho profesorů se ho snaží udržet v roli obyčejného žáka. Harryho osud však nemůže být zapřen, a proto svou odvahu a průbojnost projevuje při setkání s magickými tvory, kteří jsou považováni za nebezpečné. Společnou charakteristikou těchto setkání je neplánovaná a předem nepromyšlená výhra v souboji s těmito kouzelnými tvory. Harry tento souboj absolvuje se svými přáteli a ačkoliv je přemožení dílem vzájemné spolupráce, v roli hrdiny se utváří právě Harry. Jedině on se může setkat s tváří Lorda Voldemorta, pouze jemu je dovoleno spatřit v zrcadle tvář svých rodičů, které sice nikdy neviděl, ale kteří představují nedílnou součást jeho podvědomí.

V příběhu *Groosham Grange* se setkání odehrává ve dvou rovinách. První setkání nastane již ve vlaku, kde se potkají tři budoucí studenti dané školy. Zde je nastoleno téma odmítnutí a nepochopení za strany rodiny i společnosti, které je uvedeno jako určitá norma, již disponují žáci přijatí do Temného dvorce. Charakteristická je také určitá rezistence vůči rozhodnutí o přijetí, kterému se nemohl ani jeden ze žáků bránit. Jeffreyho otec také doufal, že jeho syn na soukromé škole zmužní, avšak Jeffrey zažíval pouze šikanu

¹⁰⁵ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 90. ISBN 0747532745.

a ústrky. Jillina matka se raději věnovala kariéře, a i když si přála dopřát dceři ty nejlepší příležitosti, nedokázala jí obohatit dostatkem mateřské lásky. Zkušenost nepřijetí tedy všechny kamarády stmeluje.

Druhé setkání probíhá v prostředí školy. Žáci se sice již mohli seznámit s podivným Gregorem a kapitánem Krvavá lázeň, avšak skutečná míra podivnosti je odhalena teprve po vstupu do prostor školy. První, s kým se zde potkají, je paní Lezavá, školní hospodyně, která jim nejprve připadá přívětivá. Podobně jako kapitán Krvavá lázeň, také paní Lezavá jim zadává úkoly, a David se má ihned dostavit k zástupci ředitele, panu Krverádovi. Ačkoliv ani jeden z nově příchozích nemůže říct, že by se k nim zaměstnanci školy chovali nepříjemně, přesto jim prostředí školy nahání hrůzu.

Sotva David vejde do pracovny zástupce ředitele, cítí, že se tam vyskytuje mnoho podivných věcí. Zdánlivě vše probíhá na slušné a přijatelné úrovni, avšak prostředí pracovny na Davida působí tísnivě. Zástupce, pan Krverád, je „*incredibly thin and his movements were slow and careful*.“¹⁰⁶ Sdělil Davidovi, že byl vybrán, protože je sedmý syn sedmého syna, avšak David nerozumí, co mu tím sděluje. Slova zástupce mu nic neobjasňují a poté, co ho přiměje, aby se David podepsal vlastní krví, je odhodlaný co nejdříve utéct. Během setkání převládají v Davidovi obavy také proto, že postava pana Krveráda se neodráží v zrcadle. David získá podezření, že v této škole vyučují podivné bytosti.

David se setkává také s ostatními spolužáky, kteří se však nechovají jako žáci, s nimiž se David doposud setkal. Celé prostředí školy působí, jako by se nacházelo v jiné době, než ze které hlavní hrdina přišel. Čím více proniká do tajů výuky, tím více v něm roste odpor a neschopnost se podvolit. Žádný ze žáků či vyučujících mu však plně neobjasní, proč byl do školy přijat, za jakým účelem a co je jeho cílem. David a jeho přátelé musí sami zjistit, co se od nich

¹⁰⁶ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 45. ISBN 978-1-4063-6168-1

očekává. Hlavní hrdina během setkání nezjistí, že disponuje magickou mocí, a ani se nedozví že byl zrozen jako čaroděj. Setkání v něm spíše utvrdilo negativní názory na jakoukoli odlišnost, která odporuje zdravému rozumu, a jeho snaha o rozumové uchopení celé situace v něm vyvolává pocit zmatenosti a znesnadňuje možnost akceptace a adaptace.

V neposlední řadě zde probíhá také setkání se světem magie, a to spíše na skryté, potlačované úrovni. David vnímá školní prostory a události optikou vlastní zkušenosti, která mu sice pomáhá se orientovat, ale zároveň mu znesnadňuje odhalit, že osoby mohou fungovat i na jiné bázi, nežli jako lidské bytosti. Odmítá se smířit s možností, že by mohl ve své podstatě být stejně odlišný jako ostatní, a své působení stále rozlišuje na prostor „já“ a prostor „oni“. Magické působení jakéhokoli zdroje považuje za sen a za přelud, a ačkoli je mu podán důkaz v podobě nového prstenu na kamarádově prstu, nepřijímá možnost telepatického přenosu myšlenek nebo cestování. Vůči setkáním se tedy vymezuje negativně až do chvíle, kdy si musí zvolit mezi přijetím a smrtí. Teprve tehdy je hlavní hrdina schopen přijmout svůj osud a stát se čarodějem.

Setkání hrdiny Bena se skupinou zachránců z Ostrova probíhá za příjmných okolností v prostředí hrdinova bydliště. Dle vlastních slov, měl Ben pocit, že k nim odjakživa patří, a i oni měli dojem, že „*Prince was everything a boy should be and that the day They brought him back to his rightful home would bet he most joyful one the Island had ever known.*“¹⁰⁷ Vše se tedy vyvíjí k oboustranné spokojenosti, dokud není sděleno hrdinovo jméno. Královský syn nese jméno Raymond, zatímco tento chlapec se jmenuje Ben.

Následuje další setkání, které se odehrává v restauraci. Skupina zachránců poznává chlapce Raymonda, který však naprosto neodpovídá jejich představám. Raymond je rozmazlený chlapec, který je zvyklý vždy si prosadit vlastní přání

¹⁰⁷ IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 54. ISBN 9780330398015

a nedokáže být citlivý a ohleduplný. Právě tyto schopnosti jsou však pro život na Ostrově klíčové. Skupina zachránců je proto znepokojena. Zatímco Ben odpovídá celou svou osobností charakteristice lidí z Ostrova, Raymond představuje jeho přesný opak. Poté, co zachránci odhalí svůj původ, Raymond se spíše zajímá o povrchní aspekt pobytu na Ostrově, aniž by ho zajímaly živé bytosti či rodiče. Konkrétně se zajímá o to, jak to na Ostrově funguje po finanční stránce a nedokáže pochopit, že majetek a finance nejsou prioritním zájmem obyvatel Ostrova.

Setkání hlavních hrdinů s kouzelnými bytostmi probíhá za odlišných okolností nežli v předchozích příbězích. Ani jeden z chlapců – hrdinů – nepotkává skupinu svých vrstevníků, s nimiž bude procházet studiem a čelit nebezpečstvím. Hrdinové jsou podrobováni zkouškám každý sám, nespolupracují s nikým dalším. Jediná věkově podobná hrdinka v příběhu je čarodějnice Ofka, která si vymohla setkání s princem ve světě lidí. Ta však neplní úlohu pomocnice či přítelkyně, ale spíš průvodkyně či ochránkyně. Vzhledem k Benově povaze se však skupina zachránců stává postupem času jeho přáteli, zatímco vůči Raymondovi spíše plní své povinnosti.

Druhé setkání hlavních hrdinů se odehrává poté, co jsou oba chlapci konfrontováni s projevem magických sil. Všichni, kdož znají Ostrov, si přejí pro prince uspořádat představení. Ben se na toto představení dívá potají, neboť zachránci potřebují jeho pomoc. Ben „*fitted in well, he spoke to the ghosts as easily as the Islanders, and even Odge's aunt had patted him on the head without turning him the least bit bald,*“¹⁰⁸ Raymond otevřeně vyjadřuje znechucení a jediné, co ho zajímá, je výroba zlata a vlastní obohacení. Vzájemné rozdíly se vytríbí v okamžiku, kdy jsou oba chlapci konfrontováni s králem a královnou Ostrova. Zatímco Raymond se vstupu brání a vůči královským

¹⁰⁸ IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 103. ISBN 9780330398015

rodičům vystupuje násilně a negativně, první pohled na královské rodiče Bena utvrdí v domněnce, že právě sem patří.

7.4 Motiv hranice a přechodu

Překročení hranic a přechod do nové fáze vývoje představuje důležitý aspekt fantasy literatury. Mnohdy je překročení snové, plné „*proměnlivých a dvojnárodných tvarů, a hrdina při nich musí splnit řadu zkoušek. Hrdinovi jsou ku pomoci rady, amulety a tajní agenti nadpřirozeného pomocníka, jehož obvykle potkal před vstupem do neznámých končin.*“¹⁰⁹ Tito pomocníci nemusí být vždy patrní, hrdina si jejich pomoc může uvědomit teprve po ukončení přechodu či po překonání hranic.

První přechod absolvuje Harry již při cestě vlakem. Ačkoli hranice normality překročil dříve již několikrát, teprve nyní oficiálně vstupuje do světa čarodějů, kteří ho pozvali do svého společenství. Zde nepotřebuje absolvovat speciální rituál, pozvání do společenství spočívá výhradně v jeho schopnostech, s nimiž se již narodil. Podstatou příběhu je sdělení, že novic nemusí pocházet z kouzelnické rodiny, jeho schopnosti jsou však dané a v průběhu studia se pouze projevují a formují. První překonání hranic tedy spočívá v uvědomění si těchto schopností a přijetí nového života.

Druhá hranice je překonána v rámci fyzického vstupu do prostor školy. Také tato škola sídlí uprostřed vod, které nelze snadno překonat, a proto musí hrdina odložit doposud známé způsoby chování a osvojit si nové. Ačkoli Harry nemá ve světě lidí nikoho, o koho by se mohl opřít, přece jen si musí v novém světě vybudovat nové zázemí. V novém prostředí je Harry k překonávání hranic přímo předurčen. Mnohokrát překračuje pravidla školy, například když vstupuje do prostor knihovny s omezeným přístupem, kam má vstup zakázán. Překonává hranice svého strachu, když se postaví trolovi, aby zachránil spolužačku

¹⁰⁹ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 95. ISBN 80-7178-354-4.

Hermionu. V neposlední řadě překoná obranné hranice, které chrání vstup ke Kameni mudrců, zde se však již vyskytuje motiv přátelství, které nezná hranic a nebojí se podrobení zkouškám.

Harry se tak symbolicky i fyzicky přerodí v chlapce, který je rozhodný a dokáže se postavit nespravedlnosti a útlakům. Zatímco dříve býval chlapcem, který se konfliktům vyhýbá, je plachý a samotářský, v Bradavicích probíhá jeho přerod v sebevědomého a sebejistého chlapce, který však neinklinuje k pýše a zahleděnosti do sebe. V rámci přechodu do jiné formy bytí, v níž se projevuje Harryho skutečná podstata, mu pomáhají jeho průvodci, kteří ho podporují a nabízejí mu pomocnou ruku, avšak nemohou za něho projít přechodovými zkouškami.

Motiv hranic je v knize *Groosham Grange* použit několikrát. První pomyslnou hranici překročil David v domě svého otce, který ztratil trpělivost a potřeboval syna odklidit ze svého dosahu. Vyloučení z Beton College a přijetí do Temného dvorce znamená vstup do světa magie, který hlavního hrdinu přenese ze světa, v němž se mu dostávalo pouze nepochopení a nepřijetí, do světa, v němž má možnost uspět a stát se tím, kým opravdu je.

Další hranici hlavní hrdina překoná v okamžiku fyzického přemístění z domova do nové školy. Musí zvládnout přechod z nepříjemného, avšak zvláštního světa, do míst, která nezná, neví, jak v nich obstát ani jak k nim přistupovat. Žádný z lidí, které zná, mu nemůže poradit, a nikdo by mu nejspíše ani neuvěřil, což se potvrdí v rámci Davidova pokusu o útěk. Při překonání hranic, stanovených vlastními předsudky a negativitou, se musí spoléhat pouze sám na sebe, přičemž mluvit o svých pocitech a prožitcích může pouze se svou kamarádkou Jill. V nové škole se stírají hranice mezi normalitou a absurditou, mezi skutečným a neskutečným i mezi možným a nemožným. Také hranice dobra a zla nejsou pevně stanoveny, neboť smrt inspektora je vedením školy pokládána za nutnou obranu, nikoliv za vraždu.

Nejdůležitějším přechodem, který David uskuteční, je přijetí do společenství čarodějů a pochopení skutečné podstaty vlastní osobnosti. Podstatnou hranicí je zde dosažení věku třinácti let, která u mnoha národů představuje vstup do dospělosti. Pokud by David odmítl přechod uskutečnit, na symbolické úrovni by zemřel, což je však v knize vyjádřeno doslovně. Hrdina by musel podstoupit fyzickou smrt. Určitou formou přechodu může být také setkání se dvěma řediteli, kteří se vlivem nepovedeného magického pokusu stali jednou osobou se dvěma hlavami. David ještě není schopen přijmout existenci takového tvora, ani existenci černé magie, a proto v této zkoušce neobstojí.

Zůstává tedy pravdou, že „*hrdina kráčí vstříc svému dobrodružství společně se zosobněním svého osudu, které ho vede a pomáhá mu, a přichází na samý okraj pásma cizí moci, kde se setkává se strážcem prahu.*“¹¹⁰ Pro Davida tuto mocnost představoval vrátný Gregor, pro Harryho Pottera pak Hagrid. Oba dva vrátní byli prvními vyslanci nové školy, jejími prvními reprezentanty, s nimiž se hrdinové setkali. Pro vstup do nového prostoru potřebují průvodce, který jim ukáže cestu a otevře vstupní bránu.

Zkušenost ukazuje, že „*průměrný člověk je více než spokojen, je dokonce pyšný na to, že zůstává uvnitř vyznačených hranic. Má všechny důvody obávat se prvního kroku do neznáma.*“¹¹¹ Proto je i pro hrdinu velmi obtížné učinit tento první krok do neznáma, vstříc svému novému osudu.

Také v příběhu *The Secret of Platform 13* se vyskytuje motiv jasných hranic. Na nástupišti číslo 13 se nachází průchod, kterým je možné tyto hranice na krátký čas zrušit. Období bez vymezených hranic se však vyskytne pouze jednou za devět let na devět dnů. Na jedné straně hranic se nachází Ostrov s obyvateli, kteří se k sobě navzájem chovají přátelsky a s respektem, ačkoliv

¹¹⁰ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 80. ISBN 80-7178-354-4.

¹¹¹ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 80. ISBN 80-7178-354-4.

nemusí mít vždy pozitivní vlastnosti. Druhou stranu hranice představuje lakotná a sobecká paní Trotlová, která si natolik přeje mít dítě, že se neváhá uchýlit I ke krádeži. Přejít mezi těmito dvěma světy se ukáže být snazší, nežli si obyvatelé představovali.

Hranice jsou ze strany obyvatel Ostrova překročeny porušením zákazu. K přímému setkání bytostí dojde pouze na krátkou chvíli, avšak krádeží malého prince zůstávají tyto světy propojeny. Zatímco lidská matka dosáhla krátkodobého uspokojení svého přání, „*over the Island a kind of darkness fell. The Queen all but died of grief, the king went about his work like a man twice his age.*“¹¹² Hranice štěstí a pohody byla na Ostrově narušena, přechodem mezi oběma světy se sem dostal zármutek a neštěstí.

Oba světy musí čekat celých devět let, nežli je průchod mezi nimi opět otevřen. Zatímco dříve na Ostrov spíše obyvatelé přicházeli, nyní se naopak vyslaná skupina záměrně vydává do světa lidí, aby zde našla ztraceného královského syna. Skupina je však konfrontována se světem, v němž panují jiná pravidla a chování lidí postrádá jakékoli hranice slušného chování. Raymond nezná jiné touhy, nežli uspokojování potřeb vlastního ega, a jeho matka ho v tom naprosto podporuje. I přes snahu skupinky zachránců z Ostrova se nedokáže rozvzpomenout na svůj původ, na svou pravou podstatu, a překonat tak hranice svých lidských tužeb.

Motiv fyzického přechodu je v knize několikrát opakován, avšak důležitou roli zde představuje také přechod vnitřní, který se odehrává uvnitř obou chlapců I uvnitř malé čarodějnice Ofky. Ben při setkání se zachránci vystupuje, „*as though the traditions of the Island were in his blood even if he hadn't been there since he was free months old.*“¹¹³ Zachránci si však nejsou vědomi, že před nimi stojí

¹¹² IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 26. ISBN 9780330398015

¹¹³ IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 57. ISBN 9780330398015

ten, kterého hledají. Jsou přesvědčeni, že musí přivést chlapce jménem Raymond. Teprve když malý Ben přijme možnost, že on je tím princem, a malá Ofka získá jistotu, že ho má přivést na Ostrov, jsou oba hrdinové připraveni na finální překročení hranic a návrat domů.

Ofka v tomto příběhu plní funkci průvodkyně a přítelkyně, avšak její chování je dvojznačné. Dle pravidel musí projevovat respekt Raymondovi, svou náklonnost však projevuje spíše Benovi.

Zatímco v předchozích příbězích poskytovaly magické bytosti své služby hrdinům v novém prostředí, v tomto příběhu jsou to naopak magické bytosti, které překročily hranice do jiného světa a potřebují průvodce. Ben zde představuje prostředníka, který jim pomáhá přiblížit se k jejich princovi a zajišťuje, že nedojde k jejich prozrazení. Zatímco Raymond žádné hranice a dohodnutá pravidla nerespektuje, zachránci se spolu s Benem snaží, aby onen průchod zůstal utajen před obyčejnými lidmi, kteří na Ostrov nepatří.

8 Obraz jiného světa

8.1 Základní charakteristika prostředí a postav

Příběh o Harrym Potterovi začíná naprosto obyčejně. Autorka uvádí čtenáře do běžné středostavovské rodiny, kde sice nepanují optimální vztahy, avšak její členové zdánlivě ničím nevybočují. Přesto však čtenář již od počátku ví, že jeden člen této rodiny je jiný, neví však, jakým způsobem. Prostředí se mění ve chvíli, kdy je hlavní hrdina Harry zavolán, aby naplnil svůj osud a započal studia na kouzelnické škole. Jeho rodina se mu snaží zabránit před nástupem do školy. Avšak Harry dostane na výběr, zdali se rozhodne svůj osud naplnit, či zda jeho role hrdiny zůstane skryta.

Již po odchodu od jeho původní rodiny se prostředí mění. Čtenář je vtahován do kouzelnického světa, poodhalují se mu povinnosti nového čarodějnického studenta, a spolu s Harrym je udiven a překvapen, jak tento svět funguje. Setkává se s nadpřirozenými bytostmi, které zatím pouze registruje, aniž by se vyhranilo, zdali je dotyčná bytost dobrá či špatná. Zatímco Harry zná zatím pouze svého průvodce Hagrida, on sám je již v kouzelnickém světě známý, a také vítaný. Po příchodu do Bradavic je zařazen do určitého prostředí, opět na základě volby, když si sám pro sebe říká: „*Not Slytherin, not Slytherin!*“¹¹⁴ Vše je zcela jiné, než s čím se Harry doposud setkal. Musí obstát ve zkouškách, které jsou pro něho připraveny, aniž by se on sám mohl dopředu připravit.

Hlavní hrdina Harry představuje v tomto případě, podobně jako Ben v *The Secret of Platform 13*, introvertního hrdinu, který se pouze ve svých snech oddává myšlence na odchod. „*Úmyslná introverze je ve skutečnosti jedním z klasických nástrojů tvořivého ducha a lze ji promyšleně využívat. Usměňuje psychickou energii do hloubky a aktivuje ztracený kontinent nevědomé dětské*

¹¹⁴ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 91. ISBN 0747532745.

*a archetypové představitivosti.*¹¹⁵ Stejně jako Harrymu, také Benovi je devět let. Oba jsou ve svých rodinách outsiders, nedokážou se postavit svým utlačovatelům. Avšak ani jeden z nich neprojeví při setkání s nadpřirozenými bytostmi strach, spíše naopak.

Harry a Ben vystupují během svého putování s novými přáteli jako odvážní a citliví hrdinové, kteří vždy zohledňují potřeby druhých. Harry není prezentován jako nejlepší student, ani nevystupuje jako nejstatečnější. Přesto je to právě on, kdo se dokázal „*probojovat přes svá osobní a místní historická omezení ve prospěch všeobecně platných lidských norem.*“¹¹⁶ Když se dostane do prostředí, z něhož pochází, začíná se rozvzpomínat na své dovednosti, které v něm vždy dřímaly. Některé z těchto dovedností v něm vnímají také ostatní, například profesorka McGonagalová oceňuje jeho talent pro hru *Famfrpál*. Právě jeho povaha z něj činí osobnost, která čtenáře doprovází a nabízí mu, aby se s hrdinou účastnil všech jeho zkoušek a nástrah.

Hrdiny ze všech zmíněných příběhů charakterizuje proměna náhledu na životní situaci. Stane se tak poté, co jsou konfrontováni se svým skutečným původem či jsou vystaveni zkouškám, které prověří jejich skryté kvality. Pokud dokáže hrdina „*vstřebat a sjednotit nové síly, rozvine se zkušený a téměř nadlidský stupeň sebeuvědomění a mistrovského sebeovládání.*“¹¹⁷ Ben v době nebezpečí „*had tried to save the mistmaker and had no time to save himself.*“¹¹⁸ Harry se musel vyrovnat se strachem při pohledu na lorda Voldemorta, který „*looked right at Harry and, unicorn blood was dribbling down its front, and came*

¹¹⁵ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 68. ISBN 80-7178-354-4.

¹¹⁶ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 32. ISBN 80-7178-354-4.

¹¹⁷ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 68. ISBN 80-7178-354-4.

¹¹⁸ IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 131. ISBN 9780330398015

*swiftly towards him.*¹¹⁹ Oba dva museli překonat obtížnou situaci, aby mohli ukázat své opravdové já.

Také hrdina třetí knihy, David, je nucen si přiznat, že je zcela jiný, než za jakého se sám považoval. Je postaven před volbu, „*if he really wants to stay with his parents and follow his singularly unpleasant father into merchant banking*“,¹²⁰ nebo zdali se osvobodí a naplní svůj osud. Podobně jako Harry, i David má v sobě implicitní schopnosti, neboť je sedmý syn sedmého syna, ani on však netuší, co to znamená. Na rozdíl od Harryho však tento svůj úděl přijímá se vzdorem a s odporem.

Podobně jako Harry, také David se snaží odhalit tajemství, které nové prostředí skýtá, i přesto, že přitom poruší známá pravidla a školní řád. Je ovlivnitelný svými učiteli, a to nejen v případě, že s nimi mluví tváří v tvář, ale také když slyší jejich hlasy v hlavě. David tyto hlasy „*had to obey, almost in a trance he got out of bed, put on his dressing-gown and crept noiselessly out of the dormitory.*“¹²¹ I přes opakovaný neúspěch vlastních snah o opuštění ostrova se projevuje jako vzdorný a odmítavý, a skutečnost, že jakási nehmotná síla ovládá nejen jeho čas, ale do jisté míry i osobnost, ho děsí a přitahuje zároveň.

Hrdina postupně dochází k přesvědčení, že nejdůležitější volba se odehraje na jeho třinácté narozeniny. Nedostává žádného formálního průvodce, který by ho na tuto změnu spojenou s volbou připravil, neboť jeho vzdorovitost mu brání v navázání bližších vztahů. Může však sledovat, jaké změny se odehrávají s jeho kamarády, kteří dopluli na ostrov zároveň s ním, a den před jeho volbou dostane radu od kamarádky Jill: „*You see, we were wrong. We were*

¹¹⁹ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 187. ISBN 0747532745

¹²⁰ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 256. ISBN 978-1-4063-6168-1

¹²¹ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 194. ISBN 978-1-4063-6168-1

fighting them. But all the time they were really on our side.“¹²² David dostává poslední pobídku k tomu, aby přestal vzdorovat a dokázal přijmout svůj osud, zpečetěný iniciací a přijetím do společenství. Zatímco u Harryho se tato iniciace odehrává na začátku prvního dílu, v Groosham Grange se odehraje až v závěru. Celý první díl musí hrdina projít zkouškami, aby dokázal přijmout svůj úděl a naučit se pracovat se svými magickými schopnostmi. Iniciace je završena poznáním, že právě v Groosham Grange má hrdina své nezastupitelné místo, a současně je přijat a akceptován společenstvím ostatních studentů i učitelů.

8.2 Motiv školy

Motiv školy se objevuje pouze ve dvou zmíněných knihách. Škola je zde zmíněna jako místo, v němž hrdina dostane možnost být tím, kým skutečně je, a kým nemohl být ve svém přirozeném prostředí. Harry se ve škole dozvídá podrobnosti o své skutečné rodině, dokonce jednoho večera „*couldn't eat, he had seen his parents and would be seeing them again tonight.*“¹²³ Škola pro něho znamená bezpečné místo, kam se nemohou dostat ti, kteří se mu snaží ublížit. Zároveň tu doslova na každé chodbě potkává postavy, které jsou obeznámeny s historií jeho původu, zatímco on sám musí teprve zjistit, kým vlastně je. Budova školy v něm vzbuzuje pocit bezpečí a výzvy zároveň.

Prostory školy jsou rozlehlé a vzdušné. Škola stojí na břehu velkého černého jezera, kde „*perched atop a high mountain on the other side there was a vast castle with many turrets and towers.*“¹²⁴ Ve škole jsou čtyři různé koleje, do nichž jsou studenti rozřazováni na základě svých schopností i přání. Prostředí je vesměs přátelské, studenti spolu navzájem mluví a celkově vytvářejí běžná společenství a řeší obvyklé studentské problémy. Vzájemné vztahy mezi

¹²² HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 253. ISBN 978-1-4063-6168-1

¹²³ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 154. ISBN 0747532745.

¹²⁴ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 83. ISBN 0747532745.

spolužáky jsou poznamenány zejména záští vůči studentům, kteří nepocházejí z kouzelnické rodiny, tuto zášť podněcuje malá skupina Harryho nepřátel. Výchova probíhající ve školním prostředí však klade důraz na podporu rovnosti a přátelství, a to i přes Harryho pocity, že někteří vyučující ho nemají v oblibě.

Pro Davida, hrdinu *Groosham Grange*, naopak škola znamená místo, kam se vydává proti své vůli. V této instituci je po většinu času hrobové ticho, „*which would have been better suited to a museum or a monastery.*“¹²⁵ Prostor se nedá označit za místo bezpečí, a ačkoliv učitelé shodně tvrdí, že mají zájem na Davidově štěstí a spokojenosti, David se snaží z tohoto místa uprchnout. Kontakt s vnějším prostředím je však zcela přerušeno, a jediné, co se Davidovi a jeho kamarádce Jill podaří, je poslat vzkaz v lahvi. Spolužáci spolu navzájem nediskutují, vystupují pod falešnými jmény, a předměty v rozvrhu jsou naprosto odlišné od předmětů vyučovaných v běžné škole. Program školy nezahrnuje slavení běžných svátků, například Vánoc.

Prostředí je charakterizováno jako chladné, kde „*huge logs burned in open fireplaces, crackling and hissing as if they were angry at having to share their warmth. All the windows had steamed up and the plumbing shuddered, groaned and gurgled as the water forced its way through half-frozen pipes.*“¹²⁶ Učitelé sice žákům poskytují učebnice a přednášejí v hodinách, avšak nevyžadují se žádné testy ani zkoušení, tudíž hlavní hrdina připouští, že se během čtyř měsíců téměř nic nového nenaučil. Jeho zájem spočívá spíše v poznání, jakým způsobem se spolužáci i učitelé odlišují od toho, co on sám původně očekává, a David hledá své místo mezi nimi. Musí se vyrovnat s již zmíněným zjištěním, že jeden z učitelů nemůže být spatřen v zrcadle, že jméno ředitele školy je vytesáno na jednom z náhrobků na místním hřbitově a že každý ze spolužáků nosí jiné jméno, než jaké obdržel ve svém domovském světě.

¹²⁵ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 2018. ISBN 978-1-4063-6168-1

¹²⁶ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 124. ISBN 978-1-4063-6168-1

Škola je od ostatního světa naprosto izolována. Hlavní hrdina, který ve svém původním světě nezískal přízeň rodiny ani přátel, projevuje svůj vzdor I zde. Přijatý student však, na rozdíl od Bradavic, nemůže místo opustit. „*We have had difficult children in the past, but they come to accept us...*“¹²⁷, prohlásil jeden z učitelů. Hrdina tedy musí projít proměnou i proti své vůli. Škola skýtá mnohé otázky, a hrdina sám musí nalézt cestu k odpovědím.

8.3 Funkce nadpřirozena

Ve všech třech porovnávaných dílech představuje nadpřirozeno stěžejní prvek, s nímž se každý z hrdinů musí vyrovnat. Počátek příběhu, v němž čtenář poznává Harryho i Davida, se odehrává v prostředí, v němž není o nadpřirozenu žádná zmínka. Hrdinové se zdají být obyčejní chlapci, kterým však existence nadpřirozených osob, věcí a vztahů změní život. Harry se dozvídá, že nadpřirozeno, tedy kouzelníci a jejich svět, existuje paralelně se světem lidí. Do světa kouzelníků se poprvé dostává s Hagridem „*by a small hole, which grew wider and wider, and a second later they were facing an archway large enough even for Hagrid. Harry looked quickly over his shoulder and saw the archway shrink instantly back into solid wall.*“¹²⁸ Symbolický přechod do světa magie se objevuje na docela obyčejném místě, čímž je se světem běžných lidí nerozlučně spjatý.

Svět nadpřirozených bytostí je v případě příběhu o Harrym Potterovi blízký každému člověku, avšak málokdo z nich je schopen ho vnímat. Člověk se může stát kouzelníkem, pokud se narodí s určitými schopnostmi. Kouzelníci jsou fascinováni fungováním předmětů používaných lidmi, neboť oni tyto předměty nepotřebují. Naopak uspořádání kouzelnické společnosti se v mnohém podobá lidskému společenství. Základní rozdíl mezi člověkem

¹²⁷ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 249. ISBN 978-1-4063-6168-1

¹²⁸ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 56. ISBN 0747532745.

a kouzelníkem spočívá ve schopnostech, kterými každý z nich disponuje, a ve znalostech, které si může osvojit.

V prostředí Bradavické školy se nadpřirozené jevy vyskytují na každém kroku. Po chodbách se procházejí duchové, schodiště sama mění směr, na obrazech se pohybují postavy, a na oslavách „*a thousands live bats fluttered from the walls and ceiling and the feast appeared suddenly on the golden plates.*“¹²⁹ Kouzla jsou nedílnou součástí života studentů i učitelů, avšak ve světě lidí nesmí být používána. Kouzelníci tedy mohou žít jako lidé, avšak lidé nesmí poznat, co všechno kouzelníci dovedou.

Hrdinové z *Tajemství 13. nástupiště* si své nadpřirozeno taktéž střeží, avšak jeho podstata nespočívá v používání magie, nýbrž ve schopnosti žít v míru a toleranci s bytostmi jiného vzhledu a schopností. Obyvatelé ostrova mohou cestovat do světa lidí a využívají jejich dobré vynálezy, avšak chrání si svůj ostrov vůči negativním vlivům, které by mohly narušit křehký mír a rovnováhu. Nadpřirozeno zde představuje ideální stav, v němž jsou si všechny bytosti rovny a každá je schopna a ochotna naplnit osud, k němuž byla zrozena.

Rovnováha je porušena až ve chvíli, kdy je hlavní hrdina jako miminko unesen, protože jeho maminka „*didn't want to be one of those mothers who smother children instead of letting them grow up free and unafraid.*“¹³⁰ Hrdina se dostane do zkaženého světa lidí, kde je vychováván jako odstrčený pomocník, aniž by věděl o svém skutečném původu. Teprve při setkání s bytostmi z nadpřirozeného světa se rozvzpomene pomocí svých pocitů, a postupně je mu umožněno se do světa míru a tolerance navrátit. Musí však nejprve ve světě lidí prokázat, že je skutečně tím hrdinou, kterého tyto bytosti hledají.

¹²⁹ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 127. ISBN 0747532745.

¹³⁰ IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 13. ISBN 9780330398015

Nadpřirozeno v knize *Groosham Grange* je ze všech sledovaných nadpřirozených světů nejtemnější. Také zde má magie důležité postavení, avšak nejedná se o kouzla, která by umožňovala žít s lidmi v míru. Její existence musí být před světem lidí skrytá, a to do té míry, že člověk, který na ostrov a školní pozemky zavítá, je usmrcen. Bytosti nacházející se v *Groosham Grange* disponují zcela jinými mravními hodnotami i pravidly, avšak nelze říci, že by byly vždy záporné. Prvky nadpřirozena se natolik vymykají chápání hlavního hrdiny, že je téměř po celou dobu svého vývoje odmítá. Dotýkají se jeho temných stránek, a teprve, když je s těmito stránkami smířen, může být přijat do společenství.

Ve všech sledovaných příbězích se svět nadpřirozena nachází v paralelní rovině ke světu lidí. Čtenáře přiměje k zamyšlení o rozdílech v chápání jiných bytostí, o situacích, které se mohly či nemohly stát, ale též o významu dobra a zla a základních lidských hodnot. *Harry Potter* přinesl propracovaný systém magického působení, který osloví i dospělé čtenáře. *Groosham Grange* a *The Secret of Platform 13* nabízejí příběh určený dětským čtenářům, a zejména v *Groosham Grange* se čtenář do prostředí nadpřirozena dostává velice jednoduše. *The Secret of Platform 13* umožňuje čtenáři nahlédnout do světa různých bytostí pomocí sdílení dobrodružných zážitků, které hrdiny stmelují a potvrzují jejich individualitu.

8.4 Význam dobrodružství

Každý z hrdinů prožívá dobrodružství jiným způsobem, avšak společným prvkem je zde cesta do neznáma. Hrdinové se do dobrodružných situací dostávají většinou proti své vůli. V případě Harryho se hrdina dostane do nebezpečných situací ve snaze zachránit kamarádka či vyřešit záhadu, která je do jisté míry spjata s jeho příchodem do Bradavic. Dobrodružství si ho nachází spíše samo, aniž by si sám hrdina mohl vybrat, kdy a v jaké situaci. V některých případech se z dobrodružství vyvine spíše nepříjemnost, a Harry se několikrát

rozhodne „*not to meddle in things that weren't his business from now on.*“¹³¹
Avšak jeho povaha mu zabrání toto přesvědčení dodržet.

Nejen v případě Harryho, ale také v příběhu Groosham Grange klade „*motiv dobrodružství důraz na skutečnost, že překročení prahu je jistou formou sebezničení. Hrdina vstupuje dovnitř, mizí, aby se později znovu zrodil.*“¹³²
Také Harry při svých dobrodružstvích mizí – ať již do zapovězeného lesa, do podzemí, které hlídá tříhlavý pes, nebo pod neviditelný plášť, který mu umožňuje dostat se do míst, která jsou přísně zakázána. Harry v rámci většiny svých dobrodružství poruší pravidla, v některých případech také pravidla školního řádu, nečiní tak však ze svévole. Po každém dobrodružství se něčemu přiučí, zjistí, jací jsou jeho kamarádi i jaký je on sám, a musí se vyrovnat s následky svých činů, kdy „*from being one of the most popular and admired people at the school he was suddenly the most hated.*“¹³³

Prožitek dobrodružství dokáže hrdinu změnit, projasnit jeho vnímání dané situace a umožní mu získat vhled, který ostatní postavy nemají. Čtenář prochází proměnou spolu s hrdinou, čímž dochází také k proměně čtenářova vnímání celé situace a příběhu. V příběhu Groosham Grange je čtenář udržován v naději, že se hlavnímu hrdinovi podaří podivný ostrov opustit, a teprve po prožitém dobrodružství a zjištění, že „*his escape had come to nothing, and his thirteen birthday will be probably the last,*“¹³⁴ může dojít ke katarzi a přijetí nezvratného osudu. Dobrodružství zároveň hlavního hrdinu zoceluje, a podobně jako v mytologických příbězích, také zde „*zmizení odpovídá vstupu*

¹³¹ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 179. ISBN 0747532745.

¹³² CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 90. ISBN 80-7178-354-4.

¹³³ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. New York: Arthur A. Levine Books, 1999. Page 179. ISBN 0-439-06486-4.

¹³⁴ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 244. ISBN 978-1-4063-6168-1

věřícího do svatyně, kde si znovu uvědomí, kým a čím je, totiž prachem a popelem, smrtelníkem. ¹³⁵ A to i v případě, je – li hlavní hrdina kouzelníkem.

¹³⁵ CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. Str. 90. ISBN 80-7178-354-4.

9 Hrdina a jeho protipól

Každý z uvedených hrdinů má v rámci příběhu svůj protipól, který není vždy snadné určit, avšak který ztělesňuje jeho odvrácenou stranu, čímž dochází ke konfliktu pozitivní a negativní síly. Harry již při své cestě do Bradavic odmítne spojitost s Malfoyem, který symbolizuje záporné stránky kouzelnického studenta, se slovy „*I think I can tell who the wrong sort are for myself.*“¹³⁶ Zdůrazní zde význam vlastního rozhodnutí, které mu následně v rámci zařazení do koleje pomůže k nástupu do Nebelvíru. Hrdina dokáže naslouchat vlastnímu instinktu a rozhodnout se pro správný čin. Podobně se podle vlastního instinktu rozhodla Ofka v *The Secret of Platform 13*: místo Raymonda, který byl všemi ostatními považován za královského syna, přivedla Bena, který „*threw himself into the arms of Queen and King and now the three figures become one.*“¹³⁷ Ben tedy dokázal překonat svůj protipól, který se zobrazil v postavě Raymonda, a našel cestu do svého pravého domova. Je nepochybné, že se Ben, podobně jako Harry, neubráníl úvahám, proč on nemá podobné materiální zázemí či pozornost jako druhý chlapec, který se projevuje zcela opačnými charakterovými vlastnostmi. Avšak probuzený hrdina, který překonal nástrahy a vnitřní konflikty, se následně může vrátit domů ke svým blízkým.

Harry nachází určité protipóly také ve svých kamarádech, kteří ho zároveň doplňují – Hermione představuje symbol znalostí a vědomostí, Ron schopnost prakticky využít kouzelnický um. Harry tuto trojici doplňuje svou odvahou a jakýmsi předurčením, které ho pobízí v odhalení spojitosti mezi jeho a Voldemortovým osudem. Také tři kamarádi v *Groosham Grange* se vzájemně doplňují a hlavní hrdina ví, že „*they all had one thing in common – one way or another they were „difficult“ children.*“¹³⁸ Ačkoliv vztah těchto tří hrdinů není

¹³⁶ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 81. ISBN 0747532745.

¹³⁷ IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 223. ISBN 9780330398015

¹³⁸ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 49. ISBN

tak pevný jako v případě Harryho a jeho přátel, přesto se na konci knihy opět sejdou, bohatší o poznání skutečného významu školy v Groosham Grange.

Také v *The Secret of Platform 13* je příběh založen na přátelství. Benovi kamarádi nepatří mezi jeho vrstevníky, přesto pro něho představují důležitý opěrný bod. Ben jim svou přízeň dokáže při nejedné zkoušce, především svou odvážností a volbou riskovat svůj život pro záchranu mlhoděje. „*He had no time to save himself so the base of the heavy lamp came down in a single crushing blow.*“¹³⁹ Jeho povaha a výchova mu nedovolovaly jednat jinak. Podobně je tomu u Harryho a Rona, kteří se rozhodnou zachránit Hermionu před trolej. „*It was the last thing they wanted to do, but what choice did they have?*“¹⁴⁰ Význam přátelství spočívá právě v tom, že přátelé nemají jinou volbu, nežli si vzájemně pomáhat.

David se cítí podobně. Kamarádka Jill představuje jedinou osobu, které může věřit a která se s ním opakovaně pokusí o útěk. Společně odhalují tajemství Groosham Grange a nemohou uvěřit důkazům o výskytu nadpřirozených bytostí. Před volbou o dalším osudu doprovází Davida do síně slávy a poodhalí, že „*like all the kids here we have powers and teachers just want to show u show to use them,*“¹⁴¹ což hlavnímu hrdinovi pomůže v okamžiku volby. Hrdina se dokázal postavit svému odvrácenému já a dobrovolně přijal svůj osud – Harry odmítl vydat Kámen mudrců Voldemortovi, David přijal úlohu čarodějného učně, a Ben si zvolil návrat ke svým rodičům a přijal roli Prince Ostrova. Naplnění osudu by bez podpory přátel nebylo možné, a proto představují přátelé nedílnou součást hrdinova příběhu.

978-1-4063-6168-1

¹³⁹ IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 181. ISBN 9780330398015

¹⁴⁰ ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. Page 129. ISBN 0747532745.

¹⁴¹ HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. Page 248. ISBN 978-1-4063-6168-1

Ve vývoji hrdiny představuje důležitý prvek uvědomění si přesahu kamarádského vztahu v lásku. Tento jev je nejvíce patrný ve vývoji postavy Harryho, který může čtenář sledovat až do plné dospělosti. V příbězích o Davidovi či Benovi není tento přesah explicitně vyjádřen, avšak je nepochybné, že kamarádka Ofka cítí ke svému společníkovi něco více, nežli pouhé kamarádství. Po návratu na Ostrov se cítí smutná a osamělá, neboť „*a week has passed since Ben had gone to the palace and she hadn't heard a single word from him.*“¹⁴² Když si pro ni Ben přijde do jeskyně a ona se s ním navrací do hradu, je nepochybné, že spolu zůstanou velmi dlouho. Avšak pouze u Harryho se čtenář setkává se zakončením příběhu v podobě předání Harryho zkušeností další generaci jeho dětí.

¹⁴² IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. Page 224. ISBN 9780330398015

10 Závěr

Představa nadpřirozeného světa, v němž se mohou odehrát takové situace a příběhy, které jsou v běžném světě neuskutečnitelné, fascinuje lidskou mysl již dlouhá staletí. Úspěch takového příběhu však vždy záleží na míře uvěřitelnosti a spřízněnosti hlavního hrdiny se čtenářem. Hlavní hrdinové z porovnávaných knih se nacházejí v nevýhodné situaci, kterou by si sami přáli změnit, avšak nevědí, jakým způsobem. Odhalení existence nadpřirozeného světa jim poodkryje cestu, kterou se mají vydat, aby v životě dosáhli spokojenosti a štěstí, o čemž se v literatuře pro děti pojednává především. Hrdina zakouší různá protivenství a nebezpečí právě proto, aby jeho cesta vyústila v okamžik, v němž se zastaví a dojde pocitu naplnění a klidu.

Jak dokládá autorka *The Secret of Platform 13*, součástí příběhu sice jsou nadpřirozené bytosti, avšak hrdina nemusí dojít k naplnění osudu pouze pomocí magie. Základní charakteristikou všech tří příběhů je hrdinovo poznání jeho vlastní osobnosti, toho, kým je a kým se má stát, a přijetí tohoto osudu. Ukotvení příběhu ve světě magie dodává příběhu určitou přitažlivost, čímž je naplněna touha čtenáře prožít si nevšední, a přece uvěřitelný příběh a zároveň se zamyslet nad významem různých symbolických prvků. Pokud je příběh natolik propracovaný, jako je tomu v případě Harryho Pottera, nezřídka se tato fascinace přenáší i do reálného života, v němž by se čtenář sám rád stal Harrym a prožil si jeho dobrodružství ve skutečnosti. Vybrané materiální předměty s motivem tohoto příběhu tak zhmotňují pocity čtenáře, které při četbě získal.

Škola v Bradavicích a v Groosham Grange se od sebe navzájem velmi liší, avšak jejich studenti je navštěvují s cílem zdokonalit své vrozené magické schopnosti. Ve všech třech příbězích je svět lidí zobrazován jako místo nepřátelské k hlavním hrdinům, v němž se objevují převážně záporné vlastnosti. Svět nadpřirozena a magie poskytuje hrdinům možnost vyrovnat se s lidmi, kteří je po většinu života utlačovali a upírali jim jejich práva. Získané schopnosti a dovednosti by jim umožnily provést odplatu, avšak jejich povaha jim to nedovolí. Harry se navrácí k Dursleyovým, vědom si své hodnoty, David tráví

u své rodiny jediný den v roce, potěšený, že nemusí sdílet osud svého otce. V tento den je relativně spokojený, jelikož na rodiče použije černou magii a na celý den je uspi. Ben okamžitě poznává domov, z něhož byl jako miminko odebrán. Všichni tři nacházejí vnitřní klid a vyrovnanost, aniž by toužili po pomstě či alespoň trestu pro své trýznitele. A právě tento prvek představuje základní a prapůvodní vlastnost hrdiny – schopnost oprostít se od minulosti a vykročit vstříc novému osudu.

Ačkoli se může zdát, že obraz jiného světa se ve všech třech případech naprosto shoduje, opak je pravdou. V příbězích Harryho Pottera se čtenář většinou setkává s přátelským, podporujícím, ba až rodinným prostředím, které hlavní hrdiny neustále motivuje a posouvá kupředu. Autorka vyřešila rozpor domácího prostředí tím, že zahrnula čtyři koleje, z čehož každá reprezentuje určité lidské vlastnosti. S přibývajícím věkem a zkušenostmi se nebezpečí zintenzivňuje a přibývá též náročnějších a složitějších motivů, stejně jako hororových prvků. Většina nebezpečných situací souvisí s kolejí Zmijozelu, která reprezentuje černou magii. Tato situace byla vyřešena v posledním díle, kdy se ukázalo, že i představitelé této koleje mohou být dobrými lidmi.

Zatímco u Harryho Pottera je prostředí Bradavické školy zpočátku chápáno jako alternativa domova a teprve postupem času dochází k proměně, u Groosham Grange je zcela opačný vývoj. V prvním dílu u Groosham Grange se setkáváme s hororovými prvky jak doma, tak ve škole. Škola dokonce zobrazuje život ohrožující prostředí plné černé magie, což je podtrhnuto brutální vraždou školního inspektora. Na druhou stranu se prostředí školy Groosham Grange, čili Temného dvorce, v dalším dílu přetvoří v ovzduší podporující hrdinu, stejně jako u Harryho Pottera, což je patrné v tom, že se zde hlavní hrdina David cítí velice dobře a tráví zde čas raději než doma.

Dílo *The Secret of Platform 13* ukazuje čtenářům další rozměr nadpřirozeného světa. Původní svět je zde pro hlavního hrdinu představován magií, odkud byl odcizen, naopak reálný svět bez magie je pro něj nepřirozený a nevede se mu v něm dobře. Na Ostrov, magický svět, se hlavní hrdina,

Ben, vrací a je si vědom faktu, že se skutečně narací do svého pravého domova. Místa, kam patří, kde žije jeho rodina a kde má zavládnout harmonie a mír. Teprve doma začíná Benovi plnohodnotné a bezstarostné dětství, kterého si doposud neužil. Podobný motiv lze vidět i u Harryho Pottera, jelikož jeho pobyt v Bradavické škole čar a kouzel ztělesňuje jeho touhu po návratu ke kořenům, což je způsobeno i faktem, že zde žili jeho rodiče. Má tedy ke škole jasné pouto.

Ačkoli se kouzla prolínají všemi zmíněnými díly, je velice důležité si uvědomit, že magie jako taková nemá zásadní význam. V reálném, ale i kouzelném, světě stačí pozdravit, poděkovat, uklonit se, být slušný, myslet na druhé apod., protože ta pravá magie spočívá v přátelství a shcopnosti projevovat lásku.

11 Conclusion

When I started to explore the magical world of Harry Potter I found it one of the most wonderful books I had ever read, and I was not surprised by the number of children knowing this name and the story. Later, I discovered that the author was taken to court because of other literary works with the same motifs and themes. For this reason, I decided to do a modest research whether it is true or not, but with other literary works.

For this diploma thesis were chosen three popular works which share the same motifs, in particular, the motif of the journey to the world of fantasy, the picture of the other world and the exceptional hero. To be more specific, I dealt with the books by Eva Ibbotson (*The Secret of Platform 13*) and Anthony Horowitz (*Groosham Grange* and *Return to Groosham Grange: The Unholy Grail*).

In the introductory chapters, the thesis offers the definition of the literature for children, as well as the definition of the term fantasy. It also deals with the relationship between the fairy tale and fantasy. The theoretical part includes passages devoted to the Gothic novel and the rites of passage.

To understand whether it is a coincidence that these books share the same motifs, there is the fifth chapter dealing with the lives of Joanne Kathleen Rowling, Eva Ibbotson and Anthony Horowitz. It is true that they all have something in common, for example, Eva Ibbotson and Anthony Horowitz share the absence of parents' attention and the demonstration of love. Eva Ibbotson and J. K. Rowling created their own new world of magic because both of them did not have a pleasant experience with our world.

It is expected that the series by J. K. Rowling is well known, on the other hand, the works by Eva Ibbotson and Anthony Horowitz are not so widely spread among the readers. For this reason, the thesis includes the chapter with the analysis of the main heroes.

The journey to the world of fantasy is divided into four parts, in particular, the initial background of the hero, the atmosphere of the journey and the means of transport, the meetings, the motif of the boundary and transition. The initial background of the main hero contains information about the families where Harry, David and Ben come from. The subchapter about the atmosphere and the way of transport shows that all these heroes need a guide. It also discusses the similarities and the differences in the way of transportation to the world of magic. Particular encounters show how various people or things influence the main heroes. The last subchapter, considering the motif of the boundary and transition, describes the entry to the world of magic, the new school, etc.

The picture of the other world is divided into several parts: the basic characteristic of the background and the characters, the motif of the school, the function of the supernatural and the meaning of adventure. The first subchapter shows the nature of the characters, as well as their changes in understanding what is going on. The description and the comparison of three schools can be found in the second subchapter. The main heroes' dealing with the question of magic and the supernatural creatures is included in the third part of this chapter. The last subchapter (the meaning of adventure) shows that all heroes go through adventure by their own specific way. The only thing that these three heroes have in common is their emotional attitude to the unknown world.

The last chapter reveals that in all discussed works there is a hero who has his own opposite. This opposite represents the bad side of the hero who tries to stand on the right and good side for the whole time.

As the thesis suggests, even though these works contain similar motifs, the main intention is completely different. To sum it up, really briefly, Rowling focuses on morality, Horowitz deals with farce and Ibbotson concentrates on humour.

12 Použité zdroje

Primární literatura

HOROWITZ, A. *Groosham Grange*. 1.vyd. UK: Walter Books 2015. ISBN 978-1-4063-6168-1

HOROWITZ, A. *Return to Groosham Grange: the Unholy Grail*. New York, N.Y., U.S.A: Puffin Books, 2010. ISBN 0142415715.

IBBOTSON, E. *The Secret of Platform 13*. 1.vyd. UK: Macmillan Children's 1994. ISBN 9780330398015

ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Deathly Hallows*. Reinforced library ed. New York: A.A. Levine, 2007. ISBN 0545029368.

ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Goblet of Fire*. New York: Arthur A. Levine Books, c2000. ISBN 0-439-13959-7.

ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Half-Blood Prince*. New York, NY: Arthur A. Levine Books, 2005. ISBN 0-439-78454-9.

ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. New York: Arthur A. Levine Books, 1999. ISBN 0-439-06486-4.

ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Order of the Phoenix*. New York, NY: Arthur A. Levine Books, 2003. ISBN 0-439-35806-x.

ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 1997. ISBN 0747532745.

ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. New York: Arthur A. Levine Books, 1999. ISBN 0-439-13635-0.

Sekundární literatura

ANDSTETTER, G. *Fantastika*. In: HENCKMANN, Wolfhart a Konrad LOTTER. *Estetický slovník*. Praha: Svoboda, 1995. Členská knihnice (Svoboda). ISBN 8020504788.

CAMPBELL, J. *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-354-4.

CART, M. *Young Adult Literature: from Romance to Realism*. Chicago: American Library Association, 2011. ISBN 0838910459.

- ČEŇKOVÁ, J. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-x.
- GRENBY AND IMMEL. *The Cambridge Companion to Children's Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. ISBN 9781139002738.
- HAVLÍNOVÁ, M. 1987. *Knížka pro rodiče o knížkách pro děti*. 2., rozšířené vydání. Praha: Albatros.
- HELD, J. *V říši obrazotvornosti: děti a fantastická literatura*. Přeložil Otomar RADINA. Praha: Albatros, 1985.
- HENNESSY, B. *The Gothic Novel*. Harlow: Longman for the British Council, 1978. ISBN 0-582-012597.
- HOUSTON, J. *The Hero and the Goddess: The Odyssey as Mystery and Initiation*. London: Aquarian/Thorsons, 1993. ISBN 1855382857.
- HUNT, P. *An Introduction to Children's Literature*. New York: Oxford University Press, 1994. ISBN 0192892436.
- INDICK, W. *Ancient Symbology in Fantasy Literature: a Psychological Study*. Jefferson, N.C.: McFarland, c2012. ISBN 978-0-7864-6039-7.
- KAŠPAR, O. *Děti Opeřeného hada: mýty, legendy a pohádky mexických Indiánů*. Přeložil Oldřich KAŠPAR. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. Mythologie. ISBN 80-7106-179-4.
- KILGOUR, M. *The Rise of the Gothic Novel*. New York: Routledge, 1995. ISBN 0-415-08182-3.
- MALINA, J. *Antropologický slovník, aneb, Co by mohl o člověku vědět každý člověk: (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, c2009. ISBN 978-80-7204-560-0.
- MOCNÁ, D. a PETERKA J.. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-x.
- NOVÁKOVÁ, L. Několik poznámek o pohádce a fantasy. In: *Současnost literatury pro děti a mládež*: Liberec .. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 1996. ISBN 978-80-7372-309-5.
- PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007. ISBN 9788023992847.
- PRATCHETT, T, PRINGLE, David, ed. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*; hlavní předmluva Terry Pratchett ; hlavní editor David Pringle. Praha: Albatros, 2003. ISBN 80-00-01126-3.

REYNOLDS, K. and BUTLER C. *Modern Children's Literature: an Introduction*. Second edition. New York, NY: Palgrave Macmillan, 2014. ISBN 978-1137357458.

SMITH, S. *Sen jménem Harry Potter: životní příběh J.K. Rowlingové*. Přeložil Arsenius STOPEČKA, přeložil Jana JAŠOVÁ. Praha: Knižní klub, 2002. ISBN 80-242-0849-0.

SOURIAU, A. *Fantastický/fantastično*. In: SOURIAU, Étienne. *Encyklopedie estetiky*. Praha: Victoria Publishing, 1994.

TODOROV, T. *Úvod do fantastické literatury*. Praha: Karolinum, 2010. Limes (Karolinum). ISBN 978-80-246-1676-6.

VAN GENNEP, A. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Mythologie. ISBN 80-7106-178-6.

Internetové zdroje

Anthony Horowitz. (online) Webový server Amazon.com, 2018. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://www.amazon.com/Anthony-Horowitz/e/B000AP7TDG>

BRADBURY, L. Before JK Rowling, there was Eva Ibbotson. (online) Webový zpravodajský server The Telegraph, 28.6.2012. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/culture/books/bookreviews/9362131/Before-JK-Rowling-there-was-Eva-Ibbotson.html>

ELKIN, M. Horowitz. Anthony Horowitz. (online) Webový magazín Jewish Exponent, 10.1.2008. [cit.20.2.2018] Dostupné z: <https://archive.is/20121230170325/http://www.news.com.au/couriermail/story/0,23739,24641071-7642,00.html#selection-2331.0-2375.181>

LUKAVEC, J., TODOROV, T.: *Úvod do fantastické literatury* (online). 2011 [cit. 2017-08-04]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/28495/todorov-tzvetan-uvod-do-fantasticke-literatury>

Me and my school photo: Anthony Horowitz remembers brutal experiences that sparked his passion for escapism. (online) Webový zpravodajský server Daily Mail, 2.11. 2011 [cit.20.2.2018] Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/femail/article-2068508/Me-school-photo-Anthony-Horowitz-remembers-brutal-experiences-sparked-passion-escapism.html#ixzz58IPe5zxx>

PURDEN, F. Anthony Horowitz has lost his role models for Ales. (online) Webový zpravodajský server Couriermail.com.au, 14.11. 2008. [cit.20.2.2018] Dostupné z:

<https://archive.is/20121230170325/http://www.news.com.au/couriermail/story/0,23739,24641071-7642,00.html#selection-2481.0-2485.241>

Sweetland, R. (n.d.). What is Children's Literature? (online) [cit. 25.3.2018]

Dostupné z:

<http://www.homeofbob.com/literature/curriculum/characristcsChildLit.htm>

Životopis J. K. Rowling. (online) Webové stránky J.K.Rowling, 2016. [cit. 16.3.2018] Dostupné z: <https://www.jkrowling.com/about>